

SCHOOLVEILIGHEIDSPAN 2023-2024

IKC de Woordhof

INHOUDSOPGAVE

Inleiding	3
Visie	3
Doelstellingen	4
Preventief beleid	4
Curatief beleid	5
Registratie en evaluatie	5
Inzicht	7
Scheppen van voorwaarden	7
Pedagogisch handelen	8
Signaleren en effectief handelen	9
Bijlagen en Protocollen	

Inleiding

Per 1 augustus 2015 ging de Wet Sociale Veiligheid op scholen in. Die wet verplicht schoolbesturen om te zorgen voor sociale veiligheid op hun scholen. De nieuwe wet heeft als doel kinderen en jongeren veilig op te laten groeien en geeft de taken en verantwoordelijkheden voor scholen en leerkrachten aan. Een sociaal veilige school heeft beleid vertaald naar concrete acties op de volgende 6 onderwerpen:

1. Gezamenlijk ontwikkelde en gekende visie, kernwaarden, doelen, regels en afspraken
2. Inzicht in veiligheidsbeleving, incidenten en mogelijke risico's; audits en monitoring
3. Scheppen van voorwaarden, beleggen van taken, samenwerken met partners buiten de school
4. Positief pedagogisch handelen; ondersteunende houding, voorbeeldgedrag, verbindende relaties
5. Preventieve activiteiten en programma's in de school, gericht op leerlingen, ouders en personeel
6. Signaleren en effectief handelen bij signalen, grensoverschrijdend gedrag en incidenten door leerlingen, ouders en personeel.

Met de aanpassing van de onderwijswetten heeft Stichting IJsselgraaf, als het bevoegd gezag van de school de plicht gekregen om zorg te dragen voor de veiligheid op school. Waarbij het bevoegd gezag in ieder geval:

1. een gedegen arbobeleid voert;
2. de veiligheid van leerlingen op school monitort met een instrument dat een representatief en actueel beeld geeft;
3. er zorg voor draagt dat ten minste de volgende taken belegd zijn:
 - het coördineren van het beleid in het kader van het tegengaan van pesten;
 - het fungeren als aanspreekpunt in het kader van pesten.

Visie

“De visie van Stichting IJsselgraaf is dat de bij de scholengroep aangesloten scholen voortdurend serieus aandacht geven aan het realiseren van een veilig schoolklimaat en aan het voorkomen, herkennen en aanpakken van grensoverschrijdend gedrag.

Als organisatie blijven wij kritisch naar onszelf kijken, en zorgen wij ervoor dat elk incident leidt tot verkleining van de kans op nieuw grensoverschrijdend gedrag. Wij doen dit in een cultuur waarin zowel leerlingen als medewerkers aan het denken worden gezet over hun houding en handelen en waarin hier open over wordt gecommuniceerd.

Dit vertaalt zich in betrokkenheid op elkaar in een omgeving waar iedereen binnen de gestelde normen zichzelf durft en kan zijn. Een gemeenschap zoals omschreven is voor onze scholen de basis en het fundament voor sociaal emotionele en cognitieve ontwikkeling. Veiligheid is verbonden aan het sterk pedagogisch klimaat van onze scholen en hiermee wordt geïnvesteerd in de betrokkenheid en het stimuleren van de ontwikkeling van de leerlingen.

Deze visie loopt als een rode draad door onze gehele organisatie.”

Doelstellingen

IKC de Woordhof streeft naar een veilige leer- en werkomgeving, kortom een veilige school. Het beleid dat hiertoe gevoerd wordt is een ontwikkeling die gestoeld is op het besef dat versterking van dit beleid ten goede komt aan de ontwikkeling en het welbevinden van alle leerlingen en het welbevinden van het personeel.

- Iedereen die werkzaamheden verricht voor IKC de Woordhof dan wel onderwijs volgt of anderszins deel uitmaakt van onze gemeenschap wordt geacht zich te onthouden van elke vorm van ongewenst gedrag.
- IKC de Woordhof neemt preventieve en curatieve maatregelen om ongewenst gedrag te voorkomen en te bestrijden. Onder ongewenst gedrag wordt verstaan elke vorm van pesten, (seksuele) intimidatie, racisme, discriminatie, agressie en geweld.
- Ouders worden geïnformeerd over het beleidsplan en de protocollen, via de schoolgids en website
- Onze leerkrachten bespreken de gedragsregels regelmatig met de leerlingen.
- Aan iedere leerling wordt de zorg en aandacht geboden die nodig is om zich zo optimaal mogelijk te kunnen ontwikkelen.

Deze doelstellingen worden gerealiseerd door het proactief uitdragen van het streven naar een veilige leer-en werkomgeving binnen onze school, onder andere door passende activiteiten uit te voeren. Deze activiteiten zijn gebaseerd op de volgende onderdelen:

- preventief beleid, ter voorkoming van incidenten
- curatief beleid, ter voorkoming van verder escalatie bij incidenten
- registratie en evaluatie (ongevallenregistratie met jaarlijkse evaluatie preventiemedewerker)

Preventief beleid

IKC de Woordhof neemt maatregelen om pesten, agressie, geweld, discriminatie en seksuele intimidatie tegen te gaan en hiertoe worden de volgende activiteiten ondernomen:

- gevoelens van veiligheid worden regelmatig geïnventariseerd bij personeel, leerlingen en ouders;
- er zijn schoolafspraken/schoolregels met betrekking tot gedrag opgesteld en deze worden door alle personeelsleden consequent gehandhaafd;
- personeel, leerlingen en ouders worden geïnformeerd over geldende gedragsregels. Deze regels zijn kenbaar gemaakt via de schoolgids en website.

Daarnaast wordt pesten, agressie, geweld, discriminatie en seksuele intimidatie aan de orde gesteld: o.a. tijdens:

- tijdens individuele gesprekken met ouders/ medewerkers
- tijdens teamvergaderingen
- tijdens het managementoverleg
- tijdens het bestuursoverleg
- tijdens overleggen met en van de medezeggenschapsraden

Curatief beleid

Om adequaat te kunnen handelen naar aanleiding van incidenten en om escalatie te voorkomen wordt iedereen die betrokken of geconfronteerd is met pesten, agressie, geweld, discriminatie en seksuele intimidatie, door de school afdoende hulp en begeleiding geboden. IKC de Woordhof heeft hiervoor de volgende maatregelen doorgevoerd:

- er is een protocol voor opvang bij ernstige incidenten (Ontruimingsplan)
- er is een protocol voor melding van, pesten, (dreigen met) agressie en/of geweld (verbaal en fysiek), discriminatie of seksuele intimidatie opgesteld
- er is een protocol veilig internetgebruik, cyberpesten en omgaan met social media
- er is een procedure voor schorsing en verwijdering van leerlingen vastgesteld
- schorsing van personeel vindt plaats conform het geldende rechtspositiebesluit onderwijspersoneel
- voor ernstige incidenten zijn er vertrouwenspersonen aanwezig
- er kan hulp worden ingeroepen van externe hulpverleners
- de vertrouwenspersonen volgen cursussen om zich te specialiseren in hun taak

Als een incident leidt tot ziekteverzuim, wordt gehandeld conform het algemeen geldende ziekteverzuimbeleid van Stichting IJsselgraaf. Indien een incident niet leidt tot verzuim is aandacht voor slachtoffer (en eventueel) agressor evenzeer gewenst. De schoolleiding van IKC de Woordhof stimuleert de betrokkenheid van leidinggevende en collega's bij de situatie.

Registratie en evaluatie

Personeel, leerlingen en ouders die incidenten willen melden, kunnen daarvoor terecht bij vertrouwenspersonen van de school. De anonimiteit is hierbij gewaarborgd. Zij werken hierbij volgens de richtlijnen van de klachtenregeling, zoals die is vastgesteld door de stichting IJsselgraaf.

Om te kunnen sturen, evalueren en haar beleid bij te kunnen stellen dragen onze scholen zorg voor een nauwkeurige registratie en administratie van incidenten inzake pesten, agressie, geweld, discriminatie en seksuele intimidatie. IKC de Woordhof maakt hiertoe gebruik van een registratiesysteem waarin de gegevens van het (interne) meldingsformulier zijn verwerkt. Minimaal eenmaal per schooljaar wordt een overzicht van het aantal meldingen gemaakt. Dit overzicht bevat algemene gegevens, (geen individuele, inhoudelijke of privacygevoelige gegevens) die in de MR en het team van de school worden besproken.

- Eenieder kan verbetervoorstellen met betrekking tot het beleidsplan melden bij de directie
- Het beleidsplan wordt jaarlijks geëvalueerd in het teamoverleg, managementoverleg en met de Medezeggenschapsraad.
- Op basis van de evaluaties worden de juiste maatregelen ter verbetering van de arbeidsomstandigheden in het plan van aanpak opgenomen. Op basis van het plan van aanpak wordt aan het werk gegaan met de uitvoering van de voorgestelde verbeteringen. Jaarlijks wordt bekeken in hoeverre de verbetermaatregelen in het plan van aanpak ook daadwerkelijk zijn uitgevoerd.

Gedragsregels

Binnen IKC de Woordhof hanteren we de volgende hoofdregels met betrekking tot het omgaan met elkaar, materialen en de ruimte. Wij gebruiken hiervoor de methodiek van de Kanjertraining.

De Kanjertraining heeft tot doel sociale problemen zoals pesten, conflicten, uitsluiting en sociaal teruggetrokken gedrag te voorkomen of te verminderen en het welbevinden te vergroten bij kinderen en jongeren.

Om deze doelen te bereiken wordt gewerkt aan vier voorwaardelijke doelen:

Kennis: Kennis en inzicht in gedrag en de gevolgen hiervan voor een ander.

Vaardigheden: Meer sociale vaardigheden en vertonen minder meeloopgedrag (benzine geven).

Motivatie: Meer motivatie zich sociaal te gedragen.

Verantwoordelijkheidsbesef: Kinderen zijn zich bewust dat je kunt kiezen hoe je je gedraagt en ervaren hierin meer zelfvertrouwen.

Voor vertrouwen, veiligheid, rust en wederzijds respect.

Kanjertraining gaat over het bevorderen van onderling vertrouwen in groepen. Vertrouwen is de basis voor het creëren van rust in de klas, het stimuleren van sociale veiligheid en een prettig schoolklimaat.

Leerkrachten, directie, ouders en kinderen leren op een respectvolle manier met elkaar om te gaan. Met de Kanjertraining leren kinderen, leerkrachten en ouders zich op een positieve manier te handhaven in sociaal stressvolle omstandigheden. Onder het motto: wat je meemaakt is interessant, vervelend of naar, maar hoe je ermee omgaat is belangrijker, dat vormt je. Reageer daarom niet met haat, wraak, gezeur, onverschilligheid of cynisme op problemen die zich voordoen in jouw leven. Doe je best er iets van te maken. Zoek oplossingen waarmee je elkaar en de situatie recht doet. Oplossingen die in de toekomst houdbaar zijn.

Kernwoorden van de Kanjertraining zijn: vertrouwen, rust, wederzijds respect, sociale redzaamheid, ouderbetrokkenheid, burgerschap, gezond gedrag en duurzaamheid.

Om te kunnen leren van incidenten heeft de school zicht op:

- de rol van betrokkenen (leerlingen, ouders, leraar/team, mentor, contactpersoon, IB-er, vertrouwenspersoon, directie),
- het (pedagogisch) handelen dat voorafging aan het incident en dat volgde naar aanleiding van het incident.
- en de lijnen die hierbij gevolgd zijn binnen de organisatie van de school.

Inzicht

Veiligheidsbeleving

Sociale veiligheid draait om het beschermd zijn of het zich beschermd voelen tegen bedreigingen die veroorzaakt worden door het gedrag van mensen in en om de school. Een belangrijke stap om het sociale klimaat te verbeteren is om zicht te krijgen op de veiligheidsbeleving en de beleving van het schoolklimaat door leerlingen, leraren, ouders, schoolondersteuners en directies. IKC de Woordhof weet wat er speelt door middel van het signaleren van knelpunten en het aanpassen van beleid daarop. Hiervoor gebruiken wij structureel het programma KANVAS. Daarnaast de vragenlijsten vanuit Parnassys/Integraal. Daarbij gaat het om antwoorden op vragen als:

- Hoe veilig is onze school in de beleving van leerlingen, personeel, schoolleiding en ouders van leerlingen?
- Welke plekken binnen en rondom de school voelen voor leerlingen veilig en welke niet?
- Hebben ze wel eens geweld ervaren?
- Worden ze gepest – op het schoolplein, in de klas, of via internet? Of pesten ze zelf?
- Weten leerlingen en ouders bij wie ze terecht kunnen als er iets vervelends gebeurt?

Scheppen van voorwaarden

Beleggen van taken

Het bieden van sociale veiligheid vraagt van onze school behalve het treffen van maatregelen om sociale onveiligheid tegen te gaan ook een bepaalde inrichting met werkprocessen die bijdragen aan een sociaal veilig, pedagogisch klimaat. Daarbij wordt expliciet hoe naast vakinhoudelijke inzet, aandacht wordt besteed aan de sociaal-emotionele ontwikkeling van leerlingen.

Er zijn afspraken gemaakt over:

- op welke manier in het team met leerlingen wordt gepraat;
- hoe uitgevoerde interventies in het team met elkaar worden gedeeld;
- welke rol aan aanvullende expertise wordt toebedacht.

Taken en verantwoordelijkheden zijn verdeeld en bekend bij personeel, ouders en leerlingen.

Leerlingenzorg

Veiligheid wordt in het onderwijs ook genoemd in relatie tot leerlingenzorg. IKC de Woordhof is voor leerlingen met een ingewikkelde thuissituatie of met leer- en gedragsproblemen een veilige plek. Voor leerlingen met leer- en gedragsproblemen organiseren leerlingbegeleiders vanuit de schoolbegeleiding gericht op het optimaliseren van de leermogelijkheden en leeromgeving van een individuele leerling. Indien sprake is van een ingewikkelde thuissituatie kan er door de school een beroep gedaan worden op schoolmaatschappelijk werk, buurtcoach, of een andere zorg instantie (die al bij het gezin betrokken is).

Individuele leerlingenzorg is iets anders dan schoolveiligheid. Scholen hebben een zorgstructuur o.a. het ondersteuningsteam. Bij kinderen met gedragsproblematiek is er een cyclus/route binnen de zorgstructuur. Dit draagt bij aan een sociaal veilig klimaat.

Betrokkenheid van leerlingen en ouders

Binnen IKC de Woordhof zijn ouders, leerlingen en personeel samen verantwoordelijk voor het pedagogisch klimaat. Zij worden betrokken bij het vormgeven van beleid en hebben een rol bij de uitvoering ervan.

Bij grensoverschrijdend gedrag worden interventies genomen, die niet alleen gericht zijn op de individuele leerling maar ook op de schoolomgeving, de thuisomgeving en leeftijdsgenoten om herhaling van dit gedrag te voorkomen.

Samenwerken met partners buiten de school

In de samenwerking tussen de school en ketenpartners (politie, jeugdzorg en maatschappelijk werk) is duidelijk wat de grenzen zijn van de verantwoordelijkheden van de verschillende partijen die samenwerken. Duidelijk is waar de verantwoordelijkheid van de school stopt en wanneer de school doorverwijst naar ketenpartners zoals jeugdzorg. De school draagt hierbij zorg voor een optimale sociale

en veilige leeromgeving, betrokkenheid naar leerlingen, leerkrachten en ouders/verzorgers binnen een zo optimaal mogelijke huisvesting. Daarbuiten werkt de school samen met ketenpartners die een (in) directe relatie hebben met dit gestelde kader.

Deze partijen zijn niet alleen van belang om te betrekken bij interventies gericht op het aanpakken van incidenten en in situaties van onveiligheid, maar ook om (mede) vorm te geven aan beleid voor sociale veiligheid en de school te ondersteunen bij het bevorderen van sociale veiligheid voor groepen en individuen daarbinnen. Dit vraagt een helder beeld over de mate waarin ondersteuning toegevoegde waarde heeft en met welke inhoud de externe partijen die kunnen bieden.

Pedagogisch handelen

Het tijdig signaleren van problemen en van grensoverschrijdend gedrag (waaronder pesten) en daarop adequaat ingrijpen, hoort bij een veilig schoolklimaat. Het uitdragen van normen en waarden is een verantwoordelijkheid van iedere leerkracht en zijn of haar voorbeeldgedrag is daarbij cruciaal. Leraren helpen leerlingen vormings- en opvoedingsdoelen te bereiken. Door pedagogisch handelen verbindt een leraar de persoonlijke, sociale en morele ontwikkeling van leerlingen met het cognitieve leren.

De leerkrachten van onze school zijn toegerust om sociale veiligheid aan te pakken. Zij beschikken over de vaardigheden om te praten over lastige onderwerpen met leerlingen en ouders. Zij weten wat signalen zijn van sociale onveiligheid en zijn in staat om bijvoorbeeld goede antipestmaatregelen te nemen. Leerkrachten volgen cursussen en worden gecoacht. Er zijn verschillende mogelijkheden voor leraren om zich hierin te scholen, of verder te bekwamen.

Signaleren en effectief handelen

Grensoverschrijdend gedrag vindt vaak plaats buiten het zicht van de leerkracht. Pesten als de leerkracht zich omdraait naar het digibord, agressie in het fietsenhok, discriminatie op internet. Aan de sfeer in de groep en aan het gedrag van leerlingen merkt de leerkracht dat er iets niet in orde is.

Leerkrachten weten op welke signalen er gelet moet worden, wanneer actie te nemen en wat te doen. Ervaringen worden bespreekbaar gemaakt in de groep. Leerkrachten weten wanneer zij contact moeten opnemen met de ouders. Ervaringen worden met collega's besproken en levert een completer beeld op van of er iets speelt waar actie op genomen moet worden. De organisatorische overlegstructuur is bij iedereen helder evenals de afspraken die de school gemaakt heeft met partners als politie en jeugdhulp.

Het tijdig signaleren, begrenzen en aanpakken van grensoverschrijdend gedrag zorgt ervoor dat situaties niet escaleren en de gevolgen voor slachtoffers zo veel mogelijk beperkt worden. Op het moment dat duidelijk is dat leerlingen gedrag vertonen dat op school niet getolereerd wordt, heeft een leerkracht, maar ook elke andere schoolmedewerker de taak in actie te komen. De IKC de Woordhof heeft afspraken gemaakt over welke actie volgt op incidenten. In het veiligheidsplan staan protocollen die gevolgd dienen te worden. Een protocol beschrijft de te volgen procedure, stuurt de beslissingen van een medewerker en geeft voor een specifieke situatie aan wie actie neemt, wat hij doet en op welke manier. Het is een concreet handelingsplan gebaseerd op de visie van de school. Medewerkers wegen voortdurend af of gedrag van leerlingen nog toelaatbaar is, of een grens overschrijdt.

BIJLAGEN

Pestbeleid en pestprotocol Pestcoördinator Kanjertraining

Veilig internetgebruik, Cyberpesten en Social Media IJsselgraaf

Registratieformulier pesten, agressie en geweld, discriminatie en seksuele intimidatie

Protocol schorsing en verwijdering van leerlingen (zie www.ijsselgraaf.nl)

Beleidsplan en protocol ongevallenregistratie

Intentieverklaring

Privacyregeling

Protocollen fysiek, verbaal en psychisch
geweld en agressie, discriminatie en
seksuele intimidatie

Protocol fysiek, verbaal en psychisch geweld en agressie

Uitgangspunt is dat fysiek-, verbaal - en psychisch geweld en agressie niet getolereerd wordt. Bij het voorkomen hiervan wordt meteen ingegrepen. Dit geldt voor leerkrachten, leerlingen en ouders. Onder fysiek geweld verstaan we o.a. slaan, schoppen, bijten, krabben. Met verbaal geweld bedoelen we o.a. schelden, roddelen. Onder psychisch geweld verstaan we o.a. buitensluiten, pesten, kleineren.

Preventief

- Zorgen voor een veilig pedagogisch school- en groepsklimaat.
- Inzet van Kanjertraining/ KANVAS
- Leerkracht als rolmodel.
- Uitdragen van de pedagogische visie van onze school naar ouders toe.
- Zorgdragen voor een open communicatie naar ouders toe.

Curatief

- Voor kinderen die daarvoor in aanmerking komen wordt een externe sociale vaardigheidstraining geadviseerd.
- Als kinderen elkaar pijn doen, wordt er direct ingegrepen door de leerkracht. De kinderen worden uit elkaar gehaald en op hun gedrag aangesproken. In een gesprek met de leerkracht en de kinderen wordt de situatie geanalyseerd en geven de kinderen aan hoe het een volgende keer anders kan. Bij herhaling volgen er sancties, afhankelijk van de leeftijd van de kinderen. In onderling overleg en/of teamvergadering worden sancties besproken en vastgelegd.
- Bij herhaling van bovenvermeld gedrag door hetzelfde kind, worden de ouders uitgenodigd voor een gesprek en worden afspraken gemaakt over sancties thuis en op school. Deze afspraken worden schriftelijk vastgelegd en ondertekend door beide partijen.
- Bij herhaling van ernstig ongewenst gedrag waarbij psychisch of lichamelijk geweld wordt toegebracht aan derden, treedt het protocol schorsing en verwijdering van leerlingen in werking.
- Bij het escaleren van geweld (leerlingen) handelen we als volgt:
 - inschakelen van een collega;
 - het kind of de leerkracht uit de bedreigende situatie halen;
 - indien nodig het kind in bedwang houden;
 - zelf rustig blijven;
 - een collega houdt toezicht op de klas;
 - het kind in een rustige ruimte af laten koelen;
 - de ouders worden altijd van de situatie op de hoogte gebracht.
- Bij het escaleren van geweld (ouders) handelen we als volgt:
 - inschakelen van een collega en/of directie;
 - leerkracht uit de bedreigende situatie halen;
 - ouder kalmeren;
 - de directie gaat een gesprek aan met de ouder en hoort ook de leerkracht;
 - Indien nodig wordt een vervolgspraak gemaakt.
 - Zowel de ouder als de leerkracht kan de vertrouwenspersoon inschakelen.

Protocol discriminatie

Discriminatie kan op verschillende zaken betrekking hebben. (Te denken valt aan huidskleur, levensovertuiging, seksuele voorkeur, volksgewoonten zoals kleding en voedsel, voetbalgeweld, spreekkoren, enzovoort. Verder valt nog te noemen discriminatie op grond van ziekten). We leven in een multiculturele samenleving. Dit houdt in dat verschillende groepen uit onze samenleving hun eigen cultuur hebben.

Preventief

- De leerlingen en hun ouders/verzorgers worden gelijkwaardig behandeld;
- Er wordt geen discriminerende taal gebruikt;
- Er wordt zorggedragen dat er in school geen discriminerende teksten en/of afbeeldingen voorkomen op posters, in de schoolkrant, in boeken e.d.;
- Er wordt op toegezien dat leerlingen en ouders/verzorgers ten opzichte van medeleerlingen en hun ouders/verzorgers geen discriminerende houding aannemen in taal en gedrag.

Curatief

- De leerkracht neemt duidelijk afstand van discriminerend gedrag en maakt dit ook kenbaar;
- Bij discriminatie door personeel wordt het personeelslid door de directie uitgenodigd voor een gesprek. Bij het herhaaldelijk overtreden van de gedragsregels wordt melding gemaakt bij het bestuur, dat vervolgens bepaalt of en zo ja welke disciplinaire maatregelen er worden genomen;
- Bij discriminatie door vrijwilligers, stagiaires, ouders/verzorgers en/of leerlingen worden deze door de directie uitgenodigd voor een gesprek. Bij herhaaldelijke overtreding van de gedragsregels wordt melding gemaakt bij het bestuur, dat vervolgens bepaalt of en zo ja welke disciplinaire maatregelen er worden genomen. In het uiterste geval kan hierbij worden gedacht aan schorsing of verwijdering van betrokkene tot de school en het schoolterrein.

Adressen

De Wet Gelijke Behandeling is te vinden op www.overheid.nl.

Protocol seksuele intimidatie

Seksuele intimidatie is ongewenste seksueel getinte aandacht die tot uiting komt in verbaal, fysiek of non-verbaal gedrag. Dit gedrag wordt door degene die het ondergaat ervaren als ongewenst en onplezierig. Seksueel intimiderend gedrag kan zowel opzettelijk als onopzettelijk zijn. Bij seksueel misbruik kan ook sprake zijn van ontucht, aanranding of verkrachting; delicten die onder het wetboek van Strafrecht vallen.

Preventief

- Het personeel onthoudt zich van seksistisch taalgebruik, seksueel getinte grappen, toespelingen en van een manier van aanspreken die door leerlingen en/of andere bij de school betrokkenen als seksistisch kan worden ervaren.
- Het personeel ziet er op toe dat bovenstaande niet gebezigd wordt tussen leerlingen onderling.
- Het personeel onthoudt zich van seksistisch getinte gedragingen, of gedragingen die door de leerlingen en/of andere bij de school betrokkenen als zodanig kunnen worden ervaren en ziet er tevens op toe dat dergelijke gedragingen niet voorkomen tussen leerlingen onderling.
- Het personeel draagt er zorg voor dat binnen de school geen seksueel getinte affiches, tekeningen, artikelen, in bladen (o.a. schoolkrant) e.d. worden gebruikt of opgehangen die kwetsend kunnen zijn voor een bepaalde sekse.
- Ieder personeelslid heeft een meldingsplicht: de plicht om een vermoeden van seksueel misbruik te melden bij het bevoegd gezag.
- Leerlingen worden buiten schooltijd niet langer dan 15 minuten alleen op school gehouden. Als de leerling samen met de leerkracht in de klas blijft, blijft de deur open staan.
- Uit de aard van het docentschap vloeit de norm voort dat een leraar uit een gezonde terughoudendheid nooit leerlingen mee naar huis neemt.
- Felicitaties moeten een spontaan gebeuren blijven. Het personeel houdt hierbij rekening met het bovenvermelde.
- Jongens en meisjes worden vanaf groep 4 gescheiden bij het aan-, uit- en omkleden. De leerkracht betreedt vanaf groep 6 de kleedruimte uitsluitend na een duidelijk vooraf gegeven teken.
- Dit is uiteraard van toepassing als de situatie het vereist dat mannelijke begeleiding de ruimtes van de meisjes binnengaat en als vrouwelijke begeleiders de ruimtes van de jongens binnengaan. Op deze manier wordt rekening gehouden met het zich ontwikkelend schaamtegevoel bij jongens en meisjes.
- Jongens en meisjes maken gebruik van gescheiden douches.
- Wanneer eerste hulp wordt geboden waarbij een kind zich moet ontkleden, moet er naast de hulpgevende een derde aanwezig zijn. Indien er hulp geboden moet worden bij ongevallen, ziek worden/zijn of anderszins, waarbij het schaamtegevoel van de kinderen een rol kan spelen, wordt de uitdrukkelijke wens van het kind gerespecteerd.

Curatief

- Bij (verbale) seksuele intimidatie van leerlingen onderling wordt de betreffende leerling daarop aangesproken en wordt duidelijk gemaakt dat het gedrag niet getolereerd wordt. Bij herhaling worden de ouders op de hoogte gebracht.
- Bij ernstige (fysieke) seksuele intimidatie worden de ouders uitgenodigd voor een gesprek met de directie. Indien dit noodzakelijk is, treedt het protocol schorsing en verwijdering van leerlingen in werking. Er wordt aangifte gedaan bij de politie en er worden hulpverleners ingeschakeld voor dader en slachtoffer.
- Bij een vermoeden van seksuele intimidatie, machtsmisbruik, mishandeling of misbruik door een personeelslid wordt altijd de klachtenprocedure gevolgd die op bestuursniveau is vastgesteld. Daarnaast is het bestuur verplicht dit voorval te melden bij de vertrouwensinspecteur van de Onderwijsinspectie. Na overleg tussen het bevoegd gezag en de vertrouwensinspecteur worden de ouders op de hoogte gesteld. Het bestuur is verplicht om aangifte te doen.
- Ten alle tijden wordt het bestuur ingelicht.

Adressen

- Project Preventie Seksuele Intimidatie (PPSI) (voor vragen, materiaal, cursussen e.d.) Postbus 85475, 3508 AL Utrecht Tel: 030 285 6762 Fax: 030 285 6777 www.ppsi.nl
- Landelijke Scholengroep Bureaus Vertrouwensartsen inzake Kindermishandeling Postbus 3095, 3502 GB Utrecht, Tel. 030 287 0008
- Ministerie van SZW (voor adressen Arbeidsinspectie en vertrouwensinspecteurs) Postbus 90801, 2509 LV Den Haag, Tel. 0800 9051 of 070 333 4444
- Vertrouwensinspecteurs Onderwijs (voor klachtenmelding over seksuele intimidatie, seksueel misbruik, ernstig psychisch of fysiek geweld) Tel. 0900 111 3 111

Pestbeleid en pestprotocol

Inleiding

Ieder kind moet zich op school thuis voelen. Onze school moet een veilige haven zijn. Wij willen als school een open oor, oog en hart hebben voor onze leerlingen.

Wij willen een school zijn waar kinderen kunnen leren en leven. Dit moet in harmonie zijn met elkaar. Wij benaderen de kinderen vanuit een positieve levenshouding. Wij vinden het belangrijk dat kinderen algemeen geldende waarden en normen hanteren waarbij zij respect hebben voor elkaar, voor elkaars eigendommen en elkaars leefomgeving.

Tegen discriminatie en pesten treden we alert op. We proberen preventief te zijn en negatief gedrag in de kiem te smoren. IKC de Woordhof werkt hierom met Kanjertraining, een methode die schoolbreed zorgt voor een gedragsaanpak waarin een positieve en sociale omgeving het leren bevordert en gedragsproblemen voorkomt of doet afnemen. Daarnaast is er een pestprotocol.

In het Pestprotocol staat het pestbeleid nauwkeurig omschreven. Het is belangrijk om onderscheid te maken tussen plagen, ruzie maken en pesten. Kinderen, maar ook ouders en leerkrachten zullen ervaring en persoonlijk inschatten nodig moeten hebben om te bepalen of het gedrag grensoverschrijdend is. Zij moeten dit onderscheid leren maken. Ouders en leerkrachten kunnen hen daarbij helpen.

Kinderen moeten ook zelf leren om met conflicten om te gaan. Zij moeten, met vallen en opstaan, hun sociale vaardigheden ontwikkelen. Zij moeten leren omgaan met gevoelens van onvrede en agressie, zowel bij anderen als bij zichzelf. Zij moeten leren hoe je humor gebruikt, hoe je onderhandelt, wanneer je voor je recht op moet komen of wanneer je moet incasseren. Zij moeten een stijl leren ontwikkelen die bij hen past. In een over beschermd milieu kunnen zij dit niet leren. Zij hebben hier ruimte voor nodig.

Het moet voor iedereen die met school te maken heeft, duidelijk zijn dat we problemen serieus nemen en dat we die problemen consequent aanpakken. We streven naar een uniform en herkenbaar beleid. Het team van De Woordhof vindt het van groot belang dat kinderen altijd bij de leerkrachten op school terecht kunnen. Er zijn Interne Contactpersonen (IC) waarbij kinderen terecht kunnen. Deze IC-ers hebben geheimhoudingsplicht.

Pestbeleid van de school.

IKC de Woordhof gaat in het pestbeleid van de school nadrukkelijk in op de aanpak van pesten. Deze negatieve vorm van gedrag en de aanpak daarvan, vinden wij dermate belangrijk dat dit losgekoppeld is van het gedragsprotocol en als aanvullend onderdeel is opgenomen.

Waarom een pestprotocol?

Het team van IKC de Woordhof wil een veilig en prettig pedagogisch klimaat creëren en waarborgen voor alle kinderen. In een klimaat waarin pesten gedoogd wordt, worden de pedagogische structuur en veiligheid ernstig aangetast. Voor onze school is dat een niet te accepteren en ongewenste situatie. M.b.v. dit pestprotocol wordt duidelijk waar we met elkaar voor staan, en wat we doen ter voorkoming en bestrijding van pesten in de school. Het team is overtuigd van de negatieve gevolgen van pestgedrag en zich bewust van haar verantwoordelijkheid in deze.

Wat is pesten?

Het is belangrijk pesten niet te verwarren met plagen. Ruzie of plagen komt in een groep leerlingen dagelijks voor. Het behoort tot het natuurlijke gedrag van mensen en dus ook tot dat van kinderen. Plagen is een meer tijdelijk iets, is eenmalig in deze vorm, heeft geen structurele kenmerken, is situatie gebonden, en niet op personen, maar meer op gedragingen van personen gericht. Plagen is ook wederzijds, het gaat over en weer en berokkent geen blijvende schade aan kinderen. Het verschil tussen plagen en pesten blijft een moeilijke kwestie. Wat in onze ogen plagen is kan door de betrokkene als pestgedrag ervaren worden. Pestgedrag is gedrag wat zich structureel en systematisch herhaalt en gericht is op één of enkele specifieke personen. Het is pesten als een kind zich niet kan verweren en het als kwetsend wordt ervaren door het kind. Pesten heeft duidelijke kenmerken:

- Pesten gebeurt opzettelijk en negatief
- Pesten gebeurt systematisch
- Bij pesten is altijd sprake van ongelijke machtsverhoudingen tussen pester en gepeste (dat kan zowel fysiek als sociaal zijn)
- Pesten houdt niet vanzelf op, maar wordt erger als er niet wordt ingegrepen

Plan van aanpak

In de eerste plaats geldt het gezegde dat voorkomen beter is dan genezen. Door een preventieve aanpak moet worden voorkomen dat pesten een probleem kan gaan worden.

De preventieve aanpak houdt in:

- Dat we een klimaat creëren waarbinnen pesten geen normaal gedrag is en met behulp van omgangsregels spreken we af hoe we ons ten opzichte van elkaar gedragen.
- We zien pesten als een serieus probleem.
- Dat de leerkrachten vaardigheden op doen in signaleren en bestrijden van pestgedrag.
- Dat IKC de Woordhof haar leerkrachten ondersteunt door het in huis hebben van voldoende lesmateriaal om pestgedrag tegen te gaan.

Als pesten zich voordoet moeten leerkrachten, ouders en medeleerlingen dit kunnen signaleren. Een aantal signalen van pestgedrag kan bijvoorbeeld zijn:

- buitensluiten
- opmerkingen maken, bijvoorbeeld over kleding of uiterlijk
- bezittingen afpakken
- nooit de echte naam van een leerling gebruiken, maar een bijnaam
- opmerkingen over elkaar via social media (twitter, facebook, instagram etc.).
- Zie ook protocol veilig internetgebruik, cyberpesten en omgaan met social media.

Bij kinderen die gepest worden kunnen gedragsveranderingen optreden. Ouders en leerkrachten moeten alert zijn op deze signalen.

Mocht er ondanks de preventieve aanpak toch pestgedrag voorkomen dan hanteren we ook de directe aanpak.

De directe aanpak houdt in:

- Kleine plagerijen worden met en door de kinderen zelf afgehandeld.
- Het serieus nemen van een pestprobleem en direct duidelijk stelling nemen tegen het pestgedrag.
- Onderscheid te maken in activiteiten gericht op:
 - het gepeste kind
 - de pester
 - de medeleerling(en)
 - de leerkrachten
 - de ouders
- Schriftelijke vastlegging van alle gepleegde inspanningen in het leerlingvolgsysteem.
- Mogelijkheid tot inschakelen van de interne contactpersoon en/of het kunnen indienen van een klacht bij de klachtencommissie. Namen en telefoonnummers staan in de schoolgids en kalender.

Het gepeste kind kan rekenen op de hulp van de leerkracht en eventueel kan er, indien wenselijk, een verwijzing naar psycholoog, etc. plaatsvinden. Aan de pester wordt duidelijk gemaakt welk gedrag niet wordt geaccepteerd. In voorkomende gevallen worden medeleerlingen aangesproken op hun verantwoordelijkheid.

De preventieve aanpak

Creëren van een goed klimaat en gebruiken van de omgangsregels Het voorbeeld van de leerkracht en de ouders is van groot belang. Er zal minder worden gepest in een klimaat waar duidelijkheid heerst over de omgang met elkaar, waar aanvaarding van verschillen wordt aangemoedigd, waar ruzies niet met geweld worden opgelost, maar uitgesproken, waar leerlingen gerespecteerd worden in hun eigenheid, waar agressief gedrag niet wordt geaccepteerd en waar leerkrachten en ouders duidelijk stelling nemen tegen dergelijke gedragingen. Alle betrokken partijen worden op de hoogte gebracht van de geldende omgangsregels. Leerkrachten onderschrijven de omgangsregels, ouders worden er d.m.v. de schoolgids/ website op gewezen. Leerlingen worden er regelmatig, in ieder geval bij de start van elk schooljaar, rekening houdend met hun ontwikkelingsniveau/leeftijd, van op de hoogte gebracht en als de situatie erom vraagt, op gewezen. Pesten als een serieus probleem zien Pesten komt voor, ook in een veilige school of veilige thuissituatie. Gelet op de signalen die onderzoekers afgeven (één op de vier kinderen in het basisonderwijs is slachtoffer van pestgedrag!), kan er maar beter van uitgegaan worden dat in elke omgeving gepest wordt. De piek van het pesten ligt tussen de 10 en 14 jaar wat niet wegneemt dat er in lagere groepen ook kan worden gepest.

Activiteiten van de leerkracht:

- De leerkrachten werken aan een positief groepsklimaat (bijvoorbeeld middels activiteiten zoals, kringgesprekken, evaluatiegesprekken). Hiervoor gebruikt IKC de Woordhof het boek: De gouden weken, de methode Kanjertraining (passend bij de groepsfase) en wordt er lesgegeven over meidenvenijn.
- Aan het begin van elk schooljaar (in de eerste groepsfase) bespreekt de leerkracht met de leerlingen de omgangsregels en schoolregels.
- De schoolregels worden in deze fase aangevuld met groepsregels die de leerkracht samen met de leerlingen vaststelt.
- Het onderling plagen en pesten wordt hier benoemd en besproken in alle groepen van de school. Er staan vaste momenten gepland voor lessen over meidenvenijn.
- Naar het schoolveiligheidsplan wordt verwezen tijdens de algemene informatieavond aan de ouders. Tevens staat dit op de website.

- De leerkracht moet geborgenheid en veiligheid bieden door eigen voorbeeldgedrag.
- De leerkracht moet kunnen observeren en signaleren en direct ingrijpen bij dreigende pestsituaties.
- De groepsleerkracht meldt opvallende resultaten bij de groepsbesprekingen en noteert dit in ParnasSys.
- Tijdens de groepsbesprekingen met de IB wordt gevraagd naar de sfeer in de groep en naar het welbevinden van de individuele leerlingen. Dit gebeurt d.m.v. de signaleringsvragenlijsten van KANVAS en het sociogram.

Ondersteuning van leerkrachten

Er wordt rekening gehouden met verschil in leeftijd/ontwikkelingsniveau en daarom onderscheid gemaakt in (les)activiteiten voor de onder- en bovenbouw. Het onderwerp wordt regelmatig aan de orde gesteld en er wordt gebruik gemaakt van andere bewoordingen zoals, buitensluiten, anders zijn, aanvaarden van verschillen, veiligheid, omgaan met elkaar en ook met gebruikmaking van verschillende werkvormen, zoals lezen, voorlezen, spreekbeurten, rollenspelen, uiten van gevoelens, kringgesprekken, groepsopdrachten, naar aanleiding van krantenknipsel, tv-uitzending (als de situatie erom vraagt).

De directe aanpak

Het afhandelen van kleine plagerijen Wanneer de leerkracht kleine plagerijen signaleert worden deze afgehandeld door de kinderen zelf indien nodig met behulp van de leerkracht. De problemen worden besproken en er worden afspraken gemaakt over vervolgedrag. Voor sommige kinderen is het moeilijk over hun gevoelens te praten maar eerdergenoemde methode voor sociaal-emotionele ontwikkeling, kan hierbij helpen. Bij een ernstige pestzaak worden de ouders van het gepeste kind uitgenodigd voor een gesprek over het probleem en de wijze van aanpak. Bij herhaling van kleine plagerijen worden deze opgevat als een 'grotere' pestzaak en als zodanig behandeld. Het serieus nemen van een pestprobleem en direct duidelijk stelling nemen tegen het pestgedrag Als pestgedrag wordt vermoed of geconstateerd, onderneemt de leerkracht actie. Er wordt onderzoek gedaan waarbij de leerkracht informierend (en niet beoordelend) met het slachtoffer praat. De leerkracht neemt eventueel contact op met de ouders van het gepeste kind en informeert of zij bij hun kind de laatste tijd afwijkend gedrag hebben geconstateerd. Daarnaast praat de leerkracht met de vermoede pester door hem/haar te confronteren met het pestgedrag en door hem/haar het volgende duidelijk te maken:

- Het concrete gedrag wat je als leerkracht niet accepteert
- Het gevoel dat dit gedrag jou als leraar geeft
- Het gevolg van dit gedrag (voor jou als leerkracht)

Wanneer een leerkracht merkt dat na zijn/haar inspanningen zoals boven omschreven het pestgedrag niet vermindert zijn verdere inspanningen vereist ('grotere pestzaak'). De diverse betrokkenen bij het pestgedrag te weten: gepeste, pester, medeleerlingen, ouders, leerkracht(en) spelen allemaal een eigen rol. Alle betrokkenen worden daarop aangesproken en er wordt getracht een ontwikkeling in gang te zetten naar gewenst gedrag.

We onderscheiden daarbij vijf sporen. De zogenaamde **vijfsporen aanpak** werkt als volgt:

1. Steun bieden aan het kind dat gepest wordt door te luisteren en te werken aan oplossingen.
2. Steun bieden aan het kind dat zelf pest door praten en hulp te bieden.
3. De middengroep betrekken bij de oplossingen van het pestprobleem.
4. Andere leerkrachten informeren zodat het probleem gezamenlijk gedragen wordt.
5. De ouders steunen door informatie en advies te geven.

Elk signaleren van pestgedrag wordt schriftelijk vastgelegd in Parnassys. Onder Notities staat een kopje: Melding Pestgedrag en bevat minimaal de volgende onderwerpen:

- datum, groep en leerkracht
- betrokkenen
- omschrijving hoe probleem isesignaleerd
- beschrijving incident(en)
- genomen maatregelen door school als geheel
- genomen maatregelen in de groep
- individuele maatregelen

Als de aanpak niet tot het gewenste resultaat leidt, kan er een beroep worden gedaan op de vertrouwenspersoon. Er kan eventueel met behulp van de vertrouwenspersoon een klacht worden ingediend bij de klachtencommissie, die het probleem onderzoekt, deskundigen raadpleegt en hierover adviseert aan het bevoegde gezag, te weten directie en bestuur. Vertrouwenspersoon is:

De leerkracht en het pestprotocol

Het pestprotocol is een document waarin alle betrokkenen bij IKC de Woordhof, leerkrachten, directie, ouders en kinderen, met elkaar afspreken op welke manier ze het pesten binnen de school willen voorkomen en bestrijden. Voor leerkrachten is een belangrijke rol weggelegd. In het hiernavolgende schrijven wordt specifiekere informatie gegeven over het fenomeen pesten en wordt vastgesteld wat van de leerkrachten verwacht wordt bij het streven naar een veilige school. De volgende zaken komen aan de orde:

- A. De rol van de leerkracht bij het voorkomen van pestgedrag
- B. Het ontstaan van pestgedrag.
- C. Het signaleren van pestgedrag.
- D. Het omgaan met pestgedrag.
- E. Het vragen en geven van collegiale ondersteuning.

Ad A. De rol van de leerkracht bij het voorkomen van pestgedrag

Veiligheid

Elke juf of meester moet zich maximaal inspannen om ervoor te zorgen dat haar of zijn klas een veilige plek is. Belangrijk is daarbij het voorbeeld dat de leerkracht zelf geeft. Een leerkracht die de kinderen laat uitpraten, naar ze luistert, er niet bij voorbaat van uit gaat dat zij/hij zelf gelijk heeft en die complimenten geeft, krijgt ongemerkt navolging: goed voorbeeld doet goed volgen.

Gelijkheid

Voor alle leerkrachten is het belangrijk zich ervan bewust te zijn dat je door je gedrag als leerkracht soms onbedoeld kinderen in de gevarenzone brengt. Het is verstandig om bijvoorbeeld het gebruik van bijnamen of achternamen bij het aanspreken van leerlingen te vermijden. Voorkom ook dat jijzelf kinderen in de klas tot 'zondebok' maakt door ze te straffen, te vernederen en dergelijke. Trek kinderen ook niet voor op andere kinderen. Toch kan evalueren van je eigen gedrag, liefst in samenspraak met collega's, je verder vormen en de lerende omgeving van de school nog beter gestalte geven.

Eenheid

Het is belangrijk dat de leerkracht de klas tot een eenheid smeedt. Dat kan bijvoorbeeld door het nabespreken van uitstapjes en projecten aan de hand van foto's en werkstukken. In klassengesprekken leert de leerkracht de kinderen aandacht te hebben voor elkaar. Ook de sociale kanten van het samenleven in de klas, zoals ruzie maken, vriendjes zijn en jaloezie worden besproken. Bij voorkeur op momenten dat er rust en ruimte is om daarover te praten met elkaar. Dit

kan goed gebeuren naar aanleiding van een verhaal, een videofilm, een gedicht, een toneelstuk, eigen rollenspel en dergelijke.

Duidelijkheid

Het is belangrijk als de leerkracht een duidelijke houding heeft bij conflicten tussen de kinderen onderling. Om sociale vaardigheden te verwerven moeten kinderen in eerste instantie proberen hun onderlinge problemen zelf op te lossen. De leerkracht laat dan merken dat zij/hij vertrouwen heeft in de kinderen. Als de kinderen er niet uitkomen of bepaalde kinderen het onderspit delven, moet de leerkracht de leerlingen helpen bij het zoeken naar een oplossing.

Ook moet zij/hij signalen van gepeste kinderen kunnen herkennen en daarop reageren. Samenvattend betekent dit dat leerkrachten zorgen voor een veilige 'leer'-omgeving, kinderen accepteren in hun eigenheid, kinderen laten ervaren dat een goede sfeer en samenwerking voor iedereen prettig is en kinderen helpen en leren zich sociaal te ontwikkelen.

Ad B. Het ontstaan van pestgedrag

Dader

Op de eerste plaats door factoren in de persoon van de dader. Daders kunnen bijvoorbeeld behoefte hebben aan het uitoefenen van overwicht en macht. Ze zoeken en vinden een slachtoffer dat ze de baas zijn en buiten die situatie zoveel mogelijk uit. Soms zijn daders zelf het slachtoffer van pesten of van pesten geweest. Kinderen op wie veel macht is of wordt uitgeoefend of die dat zo ervaren, zijn vaker als dader actief. Ook blijkt dat sommige daders voor hun onlust en/of frustratie, waarvan ze de oorzaak niet kennen of waarvan ze de bron niet weg kunnen nemen, een uitlaatklep zoeken bij een kwetsbare persoon in hun omgeving.

Slachtoffer

Aan de andere kant spelen bij het ontstaan van pestgedrag ook factoren mee die te maken hebben met het potentiële slachtoffer. Kinderen van ouders die zelf het slachtoffer van pestgedrag zijn geweest, lopen een groter risico ook slachtoffer van pestgedrag te worden. Uiterlijke kenmerken van kinderen kunnen op potentiële daders werken als "een rode lap".

Kenmerken

Ongewild trekken kinderen aandacht van potentiële daders door hun rode haar, hun bril of welk onbelangrijk detail dan ook. Soms spelen ook kenmerken die samenhangen met de kleding, haardracht, verzorging of de manier van eten een rol. Daarnaast lijken sommige karaktertrekken een risicofactor te zijn. Kinderen die wat minder assertief zijn, snel uit balans raken, of zich op welke manier ook opvallender gedragen dan anderen, lijken potentieel ook meer risico te lopen dat ze het slachtoffer worden van pestgedrag.

Samenvattend betekent dit dat je als leerkracht, met deze aandachtspunten in je achterhoofd, door IKCervatie en bijvoorbeeld via invullen van een vragenlijst snel kunt komen tot een analyse van risicokinderen in je groep. Dit kan je helpen bij het signaleren van daadwerkelijk pestgedrag of bij het voorkomen ervan.

Ad C. Het signaleren van pestgedrag

Pestgedrag

Het is niet eenvoudig pesten te onderscheiden van ander conflictgedrag. Nog moeilijker is het de vaak versluierde of geniepige vormen van pesten te ontdekken. Veel gebeurt er buiten jouw gezichtsveld om, stiekem. Meestal is datgene wat je ziet op zichzelf nog niet zo dramatisch: een wat dwingende blik in de ogen of een dreigement waarvan je aanneemt dat het wel los zal lopen. Kinderen die het slachtoffer zijn van pesten proberen ook vaak zelf de zaak te bagatelliseren. Ook als jij of de ouders iets vermoeden en doorvragen, blijven slachtoffers zelf vaak om het hardst ontkennen.

Schaamte

Een kind dat wordt gepest, schaamt zich daar vaak voor. Het wil zijn ouders niet teleurstellen. Een gepest kind is geen populair kind en dat hadden haar/zijn vader en moeder wél graag gewild. Dat voelt een kind haarscherp aan. Het kan ook zijn dat een kind thuis niets zegt omdat het pestprobleem onoplosbaar lijkt. Het is misschien bang dat het probleem juist groter wordt. Stel je voor: je vader of moeder zou wel eens contact op kunnen nemen met de ouders van de pestkop of met de leerkracht op school! Misschien brengt de leerkracht in de klas het probleem ter sprake, dan weten de klasgenoten, dat er 'geklikt' is. De pesterijen worden dan misschien juist erger. Ook kinderen die zelf pesten zullen thuis niet gemakkelijk over het pesten praten. Zij kunnen er alleen over beginnen als ze zich bewust zijn van hun gedrag en van de ernstige gevolgen daarvan.

Waarom pesten

Pesters weten vaak zelf niet waarom ze iemand pesten. Ook dringt het niet tot ze door hoe erg hun gepest voor het slachtoffer is. "Ze lokte het toch zelf uit, wie loopt er nou nog met zo'n stomme schooltas?" Daarnaast willen veel pestende kinderen de machtspositie die ze door het pesten verkrijgen, niet verliezen. Toch is het niet waar dat pesters nooit willen dat een volwassene het probleem aanpakt. Misschien willen ze wel anders omgaan met andere kinderen, maar hoe moet dat dan?

Middengroep

De meeste kinderen houden zich het liefst afzijdig als er wordt gepest. Als ze het zouden opnemen voor het slachtoffer, lopen ze de kans zelf gepest te worden. En iedere dag zien ze hoe erg dat is. Veel kinderen voelen zich schuldig dat ze niet in de bres springen voor het slachtoffer of een volwassene te hulp roepen. Er zijn ook kinderen die absoluut niet in de gaten hebben dat er gepest wordt. Ze zien misschien wel iets gebeuren, maar kunnen de ernst van de situatie niet inschatten. Tijdens gesprekken in de klas wordt geprobeerd hen te mobiliseren.

Signalen

Niet zelden komt het voor dat gedragsveranderingen die ouders bij hun kinderen constateren, signalen van pestgedrag zijn. Kinderen die 's nachts niet meer kunnen slapen, die weer in hun bed plassen of emotioneel labiel en afwijkend reageren. Soms zeggen kinderen ook dat ze "dood willen" of zijn ze van de ene dag op de andere met geen mogelijkheid meer naar school te krijgen. Wees alert!

Samenvattend: om duidelijk stelling te kunnen nemen tegen pestgedrag, is zicht op de omvang van het probleem, kennis van de gevolgen voor het gepeste kind, inzicht in het gedrag van de pester maar bovenal invoelend vermogen vereist.

Ad D. Het omgaan met pestgedrag

Handelen van de leerkracht

Wanneer een leerkracht pestgedrag vermoedt, onderneemt zij/hij actie. Het is verstandig om in elk geval onmiddellijk nader onderzoek te doen. De leerkracht praat met het slachtoffer, niet beoordelend maar informerend. Wat gebeurt er in de school. Op straat van school naar huis en omgekeerd. Hoe lang is het al gaande? De leerkracht neemt bij twijfel ook contact op met de ouders van het vermoede slachtoffer en informeert of zij bij hun kind de laatste tijd afwijkend gedrag hebben geconstateerd. Al naar gelang de leerkracht pestgedrag vermoedt of constateert, kan zij/hij gebruik maken van drie verschillende methoden om het pestgedrag bespreekbaar te maken:

1. *De niet-confronterende methode:* Bij een vermoeden van pesten kan het beste de niet-confronterende methode worden toegepast door een algemeen probleem aan de orde te stellen om zo bij het probleem in de klas te komen. Het slachtoffer wordt niet met naam en toenaam genoemd waardoor het niet de kans loopt na schooltijd opnieuw in de problemen te komen. In deze anonieme situatie kunnen alle kinderen vrijuit spreken en blijven zij zich veilig voelen. Ook kan de leerkracht verduidelijking geven over de rollen die verschillende kinderen in een pestsituatie aannemen: pester, slachtoffer en meeloper.
2. *De confronterende methode:* Wanneer de leerkracht getuige is van het pestgedrag kan zij/hij er

ook voor kiezen om de pester direct te confronteren met zijn daden. Door het geobserveerde gedrag te beschrijven en af te keuren en niet de dader als persoon aan te spreken blijft ook die zijn gevoel van eigenwaarde houden. Als leerkracht is het belangrijk niet de fout te maken om factoren die spelen bij het slachtoffer, als oorzaak van het pestgedrag te zien. Geen enkel kenmerk van het slachtoffer is een oorzaak van of rechtvaardigt het pestgedrag. In geen geval mag het slachtoffer verantwoordelijk gemaakt worden en de dader vrijgepleit.

3. *Driesporen aanpak*: Indien noch de niet-confronterende, noch de confronterende methode het gewenste effect, te weten het stoppen van het pestgedrag, tot gevolg hebben, dan is het zinnig om over te gaan op de driesporen aanpak en het pestprobleem zo breed mogelijk aan te pakken. Dit betekent:

Steun bieden aan het kind dat gepest wordt:

- Naar het kind luisteren en haar/zijn probleem serieus nemen.
- Met het kind overleggen over mogelijke oplossingen .
- Samen met het kind werken aan oplossingen.
- Zonodig zorgen dat het kind deskundige hulp krijgt, bijvoorbeeld een sociale vaardigheidstraining.

Steun bieden aan het kind dat zelf pest:

- Met het kind bespreken wat pesten voor een ander betekent.
- Het kind helpen om op een positieve manier relaties te onderhouden met andere kinderen.
- Het kind helpen om zich aan regels en afspraken te houden.
- Zonodig zorgen dat het kind deskundige hulp krijgt, bijv. een sociale vaardigheidstraining.

De middengroep betrekken bij de oplossingen van het pestprobleem:

- Met de kinderen praten over pesten en over hun eigen rol daarbij.
- Met de kinderen overleggen over mogelijke oplossingen en over wat ze zelf kunnen bijdragen aan die oplossingen.
- Samen met de kinderen werken aan oplossingen, waarbij ze zelf een actieve rol spelen.

Ad. E. Het vragen en geven van collegiale ondersteuning

De leerkrachten informeren

- Informeer overige leerkrachten indien er sprake is van pestgedrag.
- Help elkaar bij observatie van het pestgedrag.
- Als gezamenlijk uitgangspunt geldt: bij ons op school wordt pesten niet getolereerd! Ieder teamlid zal pestgedrag hoe dan ook aanpakken.

De ouders steunen

- Ouders die zich zorgen maken over pesten, serieus nemen.
- Informatie en advies geven over pesten de manieren waarop pesten kan worden aangepakt.
- In samenwerking tussen school en ouders het pestprobleem aanpakken.
- Zonodig ouders doorverwijzen naar deskundige ondersteuning.

Schriftelijke vastlegging

Bij het signaleren van pestgedrag willen we dat dit wordt vastgelegd in dossiers van betreffende kinderen zodat bij overdracht naar een volgende groep bekend is wat er speelt. We voegen verslaglegging toe in ParnasSys, notities: Melding Pestgedrag waarin de volgende onderwerpen zijn opgenomen:

- datum, groep en leerkracht
- betrokkenen
- omschrijving hoe probleem is gesignaleerd

- beschrijving incident(en)
- genomen maatregelen door school als geheel
- genomen maatregelen in de groep
- individuele maatregelen

De ouders en het pestprotocol

Adviezen aan ouders van pesters

- Neem het probleem van uw kind serieus.
- Raak niet in paniek; elk kind loopt kans pester te worden.
- Probeer achter de mogelijke oorzaak van het pesten te komen.
- Maak uw kind gevoelig voor wat het anderen aandoet.
- Besteed extra aandacht aan uw kind.
- Stimuleer je kind tot het beoefenen van een sport.
- Corrigeer ongewenst gedrag en benoem het goede gedrag van uw kind.

Adviezen aan ouders van gepeste kinderen

- Pesten op school kun je het beste direct met de leerkracht bespreken.
- Als pesten niet op school gebeurt, maar op straat, probeert u contact op te nemen met de ouders van de pester(s) om het probleem bespreekbaar te maken.
- Door positieve stimulering en zgn. schouderklopjes beloon je het kind en help je het zijn zelfrespect terug te krijgen.
- Blijf in gesprek met je kind, houd de communicatie open. Geef adviezen om aan het pesten een einde te maken .
- Steun je kind in het idee dat er een einde aan komt.
- Laat je kind opschrijven/vertellen wat het heeft meegemaakt en help emoties te uiten en te verwerken.
- Stimuleer uw kind tot het beoefenen van een teamsport.

Adviezen aan alle ouders

- Neem het probleem serieus; het kan ook uw kind overkomen .
- Neem de ouders van het gepeste/ pestende kind serieus.
- Maak het tot een gemeenschappelijk probleem.
- Vraag om toezicht op het schoolplein.
- Praat met uw kind over school, over relaties in de klas.
- Geef af en toe informatie over pesten.
- Corrigeer uw kind als het voortdurend anderen buitensluit.
- Stimuleer uw kind om op een goede manier met andere kinderen om te gaan.
- Geef zelf het goede voorbeeld.
- Leer uw kind voor anderen op te komen.

Ouders/verzorgers van de leerlingen op de hoogte stellen

De leerkracht informeert zowel de ouders/verzorgers van de gepeste leerling als de ouders/verzorgers van de pester zo spoedig mogelijk over wat er speelt.

Dat gebeurt bij voorkeur vóór het gesprek met de betrokken leerlingen. Denk hierbij aan het volgende:

- De leerkracht vraagt de ouders of zij de signalen herkennen. Wanneer zij niet weten wat de signalen zijn, kunt u hen hierover informatie geven.
- De leerkracht vertelt ouders/verzorgers dat het niet hun schuld is.
- De leerkracht informeert de ouders over de afspraken die met de leerlingen zijn gemaakt, wanneer het gesprek met hen al heeft plaatsgevonden.

- De leerkracht vertelt de ouders welke maatregelen zij kunnen nemen/wat zij kunnen doen.
- De leerkracht kan de ouders/verzorgers voor meer informatie verwijzen naar bijvoorbeeld: Het gratis telefoonnummer 0800-5010 (voorheen de onderwijstelefoon). www.pestweb.nl. Zij kunnen antwoord geven op vragen van ouders/verzorgers.
- Zij zijn ook per telefoon te bereiken: 0800 2828280 of mobiel www.meldknop.nl

Afronding

Er is sprake van een afronding wanneer de ouder/verzorgers op de hoogte zijn gebracht. Echter alleen wanneer het pestgedrag ook daadwerkelijk is gestopt. Het is belangrijk om de leerlingen te blijven volgen en goed op te letten of het digitale pesten daadwerkelijk is gestopt. Vraag de leerling die gepest is af en toe hoe het met hem/haar gaat. Let erop dat dit gebeurt in een veilige ruimte. Wanneer de leerling over de gang loopt zal hij/zij waarschijnlijk minder snel zeggen dat het niet goed gaat. Ook de leerling die gepest heeft kunt u vragen hoe het met hem/haar gaat. Deze kan namelijk ook behoefte hebben aan aandacht.

De teamleden van IKC de Woordhof streven er naar om (digitaal) pesten te stoppen, of liever nog, te voorkomen d.m.v. de methode KANJERTRAINING. Dit zal niet altijd lukken, omdat deze vorm van pestgedrag zich buiten school afspeelt. Toch vinden de teamleden het erg belangrijk om te doen wat in hun vermogen ligt. Immers, kinderen kunnen pas goed leren als ze zich veilig voelen.

meidenvenijn

1 Pesten

In elke school, klas of groep wordt gepest. Pesten wordt gedefinieerd als “veelvoorkomende negatieve handelingen door een leeftijdsgenoot of een groep leeftijdsgenoten tegen een ander kind, voor wie het moeilijk is om zichzelf te verdedigen” (Olweus, 1991).

Recent grootschalig wetenschappelijk onderzoek laat zien dat wereldwijd tussen de vijftieng tot twintig procent van alle kinderen slachtoffer is van pesten en tien tot twintig procent van de kinderen dader is. Voor Nederland zijn vergelijkbare aantallen gevonden. Op basis van deze cijfers kunnen we concluderen dat in een gemiddelde schoolklas twee tot vier kinderen zitten die gepest worden, en evenzoveel kinderen die pesten.

2 Gevolgen van pestgedrag

De gevolgen van pesten zijn groot, zeker als het pestgedrag langer duurt. Slachtoffers hebben meer kans op sociale en emotionele problemen. Gevoelens van eenzaamheid en depressie worden vergroot en bestaande problemen verergeren. Deze kinderen hebben een lage zelfwaardering en ontwikkelen een wantrouwen richting leeftijdsgenoten. Deze gevoelens kunnen leiden tot verder isolement, diepere depressie en kunnen nog meer pestgedrag uitlokken. Bovendien hebben ze vaker last van psychosomatische klachten, zoals hoofdpijn, slaapproblemen, buikpijn, bedplassen en vermoeidheid.

Kinderen die pesten leren niet op een sociaal aangepaste manier te onderhandelen met anderen. Daardoor kunnen ze uiteindelijk onaangepaste gedragspatronen ontwikkelen en lopen ze een grotere kans op ernstige problemen in de adolescentie. Ze komen vaker in aanraking met justitie, drinken meer alcohol en plegen vaker zelfmoord. Meisjes die vroeger pestten hebben op latere leeftijd een grotere kans om betrokken te raken bij huiselijk geweld en om tienermoeder te worden.

Maar ook klasgenoten hebben last van het pesten. De verstoring en afleiding die het pesten veroorzaakt hinderen het leren. Op de dagen waarop niet-betrokken kinderen iemand gepest zien worden, vinden ze school minder leuk. Als pestgedrag niet adequaat aangepakt wordt kunnen kinderen bovendien de conclusie trekken dat slachtoffers verdienen wat ze krijgen, dat macht belangrijker is dan rechtvaardigheid en dat volwassenen niet goed voor kinderen zorgen.

3 Verschil tussen jongens en meisjes

Er bestaat een belangrijk verschil tussen de manier waarop jongens pesten en de manier waarop meisjes dat doen. Met name jonge jongens pesten meer op een directe en fysieke manier, zoals slaan, schoppen, duwen, spullen afpakken enzovoorts. Naarmate jongens ouder worden verschuift dit puur fysieke pesten naar meer verbale vormen zoals uitschelden en belachelijk maken, waarbij fysieke handelingen een rol kunnen spelen.

Meisjes hanteren daarentegen een meer indirecte stijl die ook omschreven kan worden als relationele agressie. Dat wil zeggen dat meisjes pesten door middel van sociale relaties: roddelen over het slachtoffer, buitensluiten en isoleren, negeren en afwijzen. Dit sluit overigens niet uit dat sommige meisjes, zij het bij uitzondering, ook fysiek pesten.

4 Pesten als groepsfenomeen

In het verleden richtte zowel het onderzoek naar pestgedrag, als de diverse interventieprogramma's zich vrijwel alleen op de individuele daders of slachtoffers. Daar is de afgelopen tien jaar verandering in gekomen, doordat pesten steeds meer gezien wordt als groepsfenomeen, waarbij veel meer groepsleden betrokken zijn dan alleen de dader en het slachtoffer.

Scandinavisch onderzoek heeft in de jaren negentig duidelijk aangetoond dat er minstens zes verschillende rollen bestaan bij het pesten. Naast de dader en het slachtoffer komen ook nog voor:

- de kinderen die de dader actief helpen
- de kinderen die de dader aanmoedigen (bijvoorbeeld door te lachen)
- de kinderen die het slachtoffer helpen
- de buitenstaanders, kinderen die zich niet mengen in de pestsituatie

Wat uit al deze onderzoeken naar voren komt, is dat de dader niet alleen staat, maar dat er een duidelijke groepsstructuur bestaat. De dader staat daarbij centraal in de groep, met daaromheen verschillende kinderen die allen op hun eigen wijze een bijdrage leveren aan het pestgedrag. De rol die sommige kinderen hierbij vervullen is groter (aanmoedigen en helpen) dan de rol van andere kinderen (buitenstaanders).

5 Meidenvenijn

Zoals gezegd pesten meisjes meestal door middel van sociale relaties. In meidengroepen heerst er vaak een 'koningin'. Dit populaire meisje omringt zich met hofdames en trouwe onderdanen. Zij bepaalt wie bij haar club hoort en wie niet. In elke klas of meidengroep zijn in meer of mindere mate deze typische meidenrollen van koningin, hofdame en onderdaan te herkennen. Het machtsspel van de koningin en haar hofkniek leidt altijd tot probleemsituaties, zoals (online) roddelen, pesten en buitensluiten.

Typisch meidengedrag is:

- samenklitten in groepjes
- anderen buitensluiten
- elkaar manipuleren
- aantrekken-afstoten
- aardig doen, behalve tegen...
- dreigen: 'als jij met haar speelt, dan ben ik je vriendin niet meer'
- elkaar negeren, uitlachen, in de steek laten
- aardig één-op-één, onaardig in een groep
- naar elkaar staren
- onderling fluisteren, briefjes doorgeven
- iemands uiterlijk voorzien van ongevraagd commentaar
- vriendjes afpikken... en dit alles buiten het zicht van volwassenen!

Deze gedragingen, die plaats vinden buiten het zicht van volwassenen, zorgen ervoor dat een machtssysteem op een subtiele wijze tot stand komt en vooral ook in stand wordt gehouden.

(uit: "koningen en krengen" anke visser aps/ppsi 2006)

6 Doelstellingen van het lespakket

'Meidenvenijn is niet fijn' kunt u op twee manieren inzetten.

1. Preventieles 'Meidenvenijn'

als u alleen het onderwerp bespreekbaar wil maken in de klas of groep.

2. Lesblokken 'Van Venijn naar Kwaliteit'

als u heeft geconstateerd dat er in zorgwekkende mate sprake is van meidenvenijn.

Hieronder staan de algemene doelstellingen van het pakket voor zowel de interne vertrouwenspersoon als de begeleider (leerkrachten, docenten, mentoren) die de les(sen) gaat geven. Vanzelfsprekend vindt u hier ook de doelstellingen voor de meisjes zelf.

Interne vertrouwenspersoon

- Inzetten als voorlichtingsmateriaal
- Gebruik maken van instrumenten om een negatieve groepsdynamiek bij meisjes te doorbreken
- Handvatten geven om meisjes op individueel niveau of in kleine groepjes te begeleiden

Begeleider (leerkrachten, docenten, mentoren)

- Kennismaken met het fenomeen meidenvenijn
- Motiveren om meidenvenijn te doorbreken
- Inzetten van materiaal en instrumenten om meidenvenijn te bespreken en aan te pakken

Meisjes

- Meer inzicht krijgen in het gedrag en de rollen van meiden
- Bewust worden van het effect van gedrag op anderen
- Onderkennen van de eigen kwaliteiten
- Leren ombuigen van negatief gedrag naar positief gedrag

BELEIDSPLAN MEDIAWIJSHEID

**IKC De Woordhof
is aparte bijlage**

Protocol veilig internetgebruik, cyberpesten en omgaan met social media

Veilig internetgebruik voor leerlingen en leerkrachten

Cyberpesten

Digitaal pesten is één van de verschillende vormen van pesten.

Cyberpesten gebeurt vaak buiten de school. Het ruziën en pesten gaat op school door.

Schoolresultaten lijden eronder. Er ontstaat een onveilig klimaat. Kinderen kunnen minder goed leren.

En het pesten heeft effect op het schoolklimaat. Het is een groeiend probleem. Daarom is een

aanvulling op het huidige pestprotocol van IKC van De Huet groot belang. Dit protocol stuurt aan op

een integrale aanpak in samenwerking met de ouders. Er zijn verschillende vormen van cyberpesten:

anonieme berichten versturen, schelden, roddelen, bedreigen, foto's van mobieltjes en webcam op

internet plaatsen, privégegevens op een site plaatsen, wachtwoorden stelen en misbruiken,

haatprofielen aanmaken, virussen sturen, happy slapping en het versturen van een e-mail bom.

Schrikbarend is te weten dat 20% van de leerlingen te maken heeft met cyberpesten. Niet al deze

vormen zal je vinden op de basisschool, maar toch is het van belang te weten waarin cyberpesten kan

ontaarden. De effecten van cyberpesten kunnen erger zijn dan bij traditioneel pesten. Wanneer de

leerkracht merkt, dat er door kinderen uit zijn/haar klas thuis gebruik gemaakt wordt van

chatprogramma's, of er e-mailcontacten tussen leerlingen zijn, bespreekt de leerkracht met de groep

de voordelen én risico's hiervan. In de bovenbouwgroepen is dit in ieder geval aan de orde. Als IKC

de Woordhof kiezen wij voor een curatieve aanpak; Signalen betreffende cyberpesten nemen we altijd

serieus. Binnen het management team van Stichting IJsselgraaf is er een stuk opgesteld t.a.v. sociale

media. Dit stuk is opgenomen in de digitale werkomgeving. Wanneer de leerkracht signaleert, dat er

sprake is van cyberpesten, volgt hij/zij onderstaand stappenplan:

Gesprek met de gepeste leerling en gesprek met de dader(s)

Deze twee onderdelen vallen beiden onder de eerste stap. Ze dienen naast elkaar uitgevoerd te

worden. Het is namelijk van belang dat er met zowel het slachtoffer als met de daders in gesprek

gegaan wordt. Daarvoor dienen de dader(s) dus opgespoord te worden. Er moet worden afgewogen

of de gesprekken afzonderlijk plaatsvinden of dat dit in een driegesprek (leerkracht, slachtoffer, dader)

kan plaatsvinden. Hierbij worden duidelijke afspraken gemaakt over het vervolg.

Gesprek met de gepeste leerling

Het is van belang dat de leerkracht:

- deze leerling en diens klacht serieus neemt.
- de leerling zijn/haar verhaal laat doen en daar de tijd voor neemt.
- zich probeert in te leven in de leerling.
- geen verwijten maakt. Dat maakt het onveilig voor de leerling, waardoor deze minder zal vertellen of zelfs helemaal niets meer zal vertellen.
- de leerling de tip geeft om de pester te blokkeren en/of te verwijderen wanneer het om digitaal pesten gaat.
- door blijft vragen. Vooral wanneer het gaat om een gesprek met een leerling na het signaleren van digitaal pesten. De leerling zal niet snel vertellen dat hij/zij gepest wordt of zelf pest.
- Inschakelen van de vertrouwenspersonen op school.

Opsporen van de dader(s)

Soms zal bekend zijn wie de pester is en soms niet. Wanneer niet bekend is wie de pester is zal er

getracht moeten worden om dit op te sporen. Dit kan gedaan worden door gesprekken te bewaren en

uit te printen. In deze gesprekken kunnen aanwijzingen staan over wie de dader is. Op IKC de

Woordhof is het niet toegestaan gebruik te maken van de website Facebook of het bekijken van de

mail door leerlingen. De stijl van het bericht en eventuele taalfouten en aanwijzingen kunnen de dader

verraden. De dader kan wellicht ook worden gevonden door in de klas te praten over wat er is gebeurd.

Gesprek met de dader(s)

Hierbij is het van belang:

- in te gaan op wat er gaande is.
- door te vragen.
- goed te luisteren naar de kant van het verhaal van deze leerling en dit serieus te nemen.
- te wijzen op de mogelijke gevolgen voor de gepeste leerling.
- duidelijk te maken dat de leerling zich schuldig maakt aan een ernstig feit en dat dit in sommige gevallen zelfs strafbaar is.

Als het pesten op deze manier bespreekbaar wordt gemaakt, bestaat wel het gevaar dat het slachtoffer opnieuw door de pester(s) te grazen wordt genomen. Op het moment dat hier sprake van is, treedt het pestprotocol in werking.

Ouders/verzorgers van de leerlingen op de hoogte stellen

De leerkracht informeert zowel de ouders/verzorgers van de gepeste leerling als de ouders/verzorgers van de pester zo spoedig mogelijk over wat er speelt. Dat gebeurt bij voorkeur vóór het gesprek met de betrokken leerlingen. Denk hierbij aan het volgende:

- De leerkracht vraagt de ouders of zij de signalen herkennen. Wanneer zij niet weten wat de signalen zijn, kunt hierover geïnformeerd worden.
- De leerkracht informeert de ouders over de afspraken die met de leerlingen zijn gemaakt, wanneer het gesprek met hen al heeft plaatsgevonden.
- De leerkracht adviseert de ouders welke maatregelen zij kunnen nemen/wat zij kunnen doen.
- De leerkracht kan de ouders/verzorgers voor meer informatie verwijzen naar bijvoorbeeld: Het gratis telefoonnummer 0800-5010 (voorheen de onderwijstelefoon). www.pestweb.nl. Zij kunnen antwoord geven op vragen van ouders/verzorgers.
- Zij zijn ook per telefoon te bereiken: 0800 2828280 of mobiel www.meldknop.nl

Afronding

Er is sprake van een afronding wanneer de ouder/verzorgers op de hoogte zijn gebracht. Echter alleen wanneer het pestgedrag ook daadwerkelijk is gestopt. Het is belangrijk om de leerlingen te blijven volgen en goed op te letten of het digitale pesten daadwerkelijk is gestopt.

Vraag de leerling die gepest is af en toe hoe het met hem/haar gaat. Let erop dat dit gebeurt in een veilige ruimte. Wanneer de leerling over de gang loopt zal hij/zij waarschijnlijk minder snel zeggen dat het niet goed gaat. Ook de leerling die gepest heeft kunt u vragen hoe het met hem/haar gaat. Deze kan namelijk ook behoefte hebben aan aandacht.

De teamleden van IKC de Woordhof streven er naar om (digitaal) pesten te stoppen, of liever nog, te voorkomen. Dit zal niet altijd lukken, omdat deze vorm van pestgedrag zich buiten school afspeelt. Toch vinden de teamleden het erg belangrijk om te doen wat in hun vermogen ligt. Immers, kinderen kunnen pas goed leren als ze zich veilig voelen.

Omgaan met Social Media

Protocol voor onderwijzend personeel

Social Media zijn niet meer weg te denken in onze maatschappij en dus ook niet bij iedereen die betrokken is bij scholen. Social media kunnen een goede bijdrage leveren aan de professionaliteit van onderwijspersoneel en de kwaliteit van het onderwijs. Net zoals bij de introductie van internet en e-mail eind vorige eeuw levert het gebruik van social media vragen op over het gebruik van deze individuele en meestal openbare communicatiekanalen. Uitgangspunt is dat professionals zelf weten hoe zij hiermee verstandig omgaan. Het digitale gedrag op social media wijkt niet af van het real life gedrag binnen de school. Toch zijn er in scholen verschillen in kennis en ervaringen met, en meer of minder enthousiasme over social media. Het protocol Social Media voor onderwijzend personeel heeft als doel de dialoog over het gebruik ervan op gang te brengen en een handreiking te bieden voor meer duidelijkheid in het grijze gebied tussen binnen- en buitenschools mediagebruik. Onder social media verstaat wordt verstaan: Twitter, Facebook, LinkedIn en Youtube en de wat minder bekende varianten daarop.

Richtlijnen gebruik social media:

- De leerkrachten van IKC De Woordhof delen kennis en andere waardevolle informatie.
- Bij onderwijs onderwerpen maken de leerkrachten duidelijk of zij op persoonlijke titel of namens IKC de Woordhof publiceren.
- De leerkrachten van IKC de Woordhof publiceren geen vertrouwelijke informatie op social media.
- De leerkracht gaan niet in discussie met een leerling of ouder op social media.
- De schoolleider is altijd vertegenwoordiger van IKC de Woordhof– ook als hij een privémening verkondigd. Bij twijfel dus niet publiceren!
- De leerkrachten van IKC de Woordhof zijn persoonlijk verantwoordelijk voor wat zij publiceren.
- De leerkrachten van IKC de Woordhof weten dat publicaties op social media altijd vindbaar zijn.
- Bij twijfel over een publicatie of over raakvlakken met IKC de Woordhof zoeken de leerkrachten contact met de schoolleider.
- IKC de Woordhof zorgt ook digitaal voor een veilig klimaat en communiceert met leerkrachten, leerlingen en ouders hoe zij dit doen.
- IKC de Woordhof legt vast welke maatregelen zij neemt bij digitale overtredingen van leerkrachten, leerlingen en ouders en communiceert dit met deze doelgroepen.

Registratieformulier pesten, agressie en
geweld, discriminatie
en seksuele intimidatie

Gegevens ten behoeve van de schriftelijke registratie van pesten, agressie en/of geweld, discriminatie en seksuele intimidatie. Uitsluitend voor intern gebruik voor IKC de Woordhof

Naam getroffene:

Adres:

Postcode en plaats:

Getroffene is: werknemer / stagiair / leerling / anders namelijk*:

Plaats van het incident:

Datum en tijdstip van het incident:

Vorm van incident:

- ☐ Fysiek, nl:
- ☐ Verbaal, nl:
- ☐ Dreigen, nl:
- ☐ Vernieling, nl:
- ☐ Diefstal, nl:
- ☐ Anders, nl:

Behandeling

- ☐ Geen
- ☐ Behandeling huisarts
- ☐ Behandeling in ziekenhuis / EHBO*
- ☐ Opname in ziekenhuis
- ☐ Ziekteverzuim/leerverzuim
- ☐ Anders, nl:

Schade	Kosten
Materieel, nl:	€
Fysiek letsel, nl:	€
Psychisch letsel, nl:	€
Anders, nl:	€

Afhandeling:

Politie ingeschakeld ja / nee *

Aangifte gedaan ja / nee*

Melding arbeidsinspectie ja / nee*

Psychische opvang ja / nee*

Nazorg ja / nee*

* Doorhalen wat niet van toepassing is

Korte beschrijving van het incident:

Suggesties voor verdere afhandeling:

Suggesties voor preventie in de toekomst:

Plaats, datum.....

Handtekening getroffene:

Protocol schorsing en verwijdering van leerlingen

Protocol schorsing en verwijdering van leerlingen

Dit protocol treedt in werking als er sprake is van ernstig ongewenst gedrag door een leerling, waarbij psychisch en of lichamelijk letsel aan derden is toegebracht. Er worden 3 vormen van maatregelen genomen:

1. Time-out
2. Schorsing
3. Verwijdering.

Time-out

Een ernstig incident leidt tot een time-out met onmiddellijke ingang. Hierbij gelden de volgende voorwaarden:

- In geval van een time-out wordt de leerling voor de rest van de dag de toegang tot de school onzegd.
- Tenzij redelijke gronden zich daartegen verzetten worden de ouders/verzorgers onmiddellijk van het incident en de time-out gemotiveerd op de hoogte gebracht. Als veiligheid voorop staat, moet de time-out niet afhankelijk gesteld worden van het contact met ouders. Als de ouders niet te bereiken zijn, wordt (indien mogelijk) de leerling verwijderd uit de klas en onder toezicht gesteld van een leerkracht of lid van de directie die op dat moment geen groep heeft.
- De time-out maatregel kan eenmaal worden verlengd met 1 dag. Daarna kan de leerling worden geschorst voor maximaal 1 week. In beide gevallen dient de school vooraf of – indien dat niet mogelijk is – zo spoedig mogelijk na het effectueren van de maatregel contact op te nemen met de ouders.
- De ouders/verzorgers worden op school uitgenodigd voor een gesprek. Hierbij is de groepsleerkracht en een lid van de directie van de school aanwezig.
- Van het incident en het gesprek met de ouders wordt een verslag gemaakt. Dit verslag wordt door de ouders voor gezien getekend en in het leerlingendossier opgeslagen.
- De time-out maatregel kan alleen worden toegepast na goedkeuring door de directie van de school. Hij/ zij informeert het CVB
- De time-out maatregel wordt na toepassing schriftelijk gemeld aan het bevoegd gezag.

Schorsing

Pas bij een volgend ernstig incident, of in het afzonderlijke geval dat het voorgevallen incident zo ernstig is, kan worden overgegaan tot een formele schorsing. De wettelijke regeling voor het Bijzonder/Openbaar onderwijs is hierbij van toepassing. Hierbij gelden de volgende voorwaarden:

- Het bevoegd gezag van de school wordt voorafgaand aan de schorsing in kennis gesteld van deze maatregel en om goedkeuring gevraagd.
- Gedurende de schorsing wordt de leerling de toegang tot de school onzegd. Voor zover mogelijk worden er maatregelen getroffen waardoor de voortgang van het leerproces van de leerling gewaarborgd kan worden. (zie noot 2)
- De schorsing bedraagt maximaal 3 weken en kan hooguit 2 maal worden verlengd. (zie noot 3)
- De betrokken ouders/verzorgers worden door de directie uitgenodigd voor een gesprek betreffende de maatregel. Hierbij dienen nadrukkelijk oplossingsmogelijkheden te worden verkend, waarbij de mogelijkheden en de onmogelijkheden van de opvang van de leerling op de school aan de orde komen.
- Van de schorsing en het gesprek met de ouders wordt een verslag gemaakt. Dit verslag wordt door de ouders/verzorgers voor gezien getekend en in het leerlingendossier opgeslagen.
- Het verslag wordt ter kennisgeving verstuurd aan het bevoegd gezag, de ambtenaar

leerplichtzaken en de inspectie onderwijs.

- Ouders kunnen beroep aantekenen bij het bevoegd gezag van de school. Het bevoegd gezag beslist uiterlijk binnen 14 dagen op het beroep.

Verwijdering

Bij het zich meermalen voordoen van een ernstig incident, dat ingrijpende gevolgen heeft voor de veiligheid en/of de onderwijskundige voortgang van de school, kan worden overgegaan tot verwijdering. De wettelijke regeling voor het Bijzonder/Openbaar onderwijs is hierbij van toepassing. Hierbij gelden de volgende voorwaarden:

- Verwijdering van een leerling van school is een beslissing van het bevoegd gezag.
- Voordat men een beslissing neemt, dient het bevoegd gezag de betrokken leerkracht en de directie te horen. Hiervan wordt een verslag gemaakt wat aan de ouders ter kennis wordt gesteld en door de ouders voor gezien wordt getekend.
- Het verslag wordt ter kennisgeving opgestuurd naar de ambtenaar leerplichtzaken en de inspectie onderwijs
- Het bevoegd gezag informeert de ouders schriftelijk en met redenen over het voornemen tot verwijdering, waarbij de ouders gewezen wordt op de mogelijkheid van het indienen van een bezwaarschrift.
- De ouders krijgen de mogelijkheid binnen zes weken een bezwaarschrift in te dienen.
- Het bevoegd gezag is verplicht de ouders te horen over het bezwaarschrift.
- Het bevoegd gezag neemt een uiteindelijke beslissing binnen vier weken na ontvangst van het bezwaarschrift.
- Een besluit tot verwijdering is pas mogelijk nadat een andere basisschool of een andere school voor speciaal onderwijs is gevonden om de leerling op te nemen of dat aantoonbaar is dat het bevoegd gezag, gedurende acht weken, er alles aan heeft gedaan om de leerling elders geplaatst te krijgen.

Noot 1: de time-out is geen officieel instrument, maar kan niettemin bruikbaar zijn bij onveilige situaties of bij het herstellen van de rust binnen de school: het is principieel geen strafmaatregel maar een ordemaatregel in het belang van de school; daarom geen aantekening van de time-out maar van het incident in het dossier van de leerling.

Noot 2: Schorsing mag niet betekenen dat het doen van toetsen (denk aan cito-entree of eindtoetsen) wordt belemmerd. Dit vraagt passende maatregelen, bijv. het wel tot de school toelaten voor het doen van deze toets. Daarnaast kan het beschikbaar stellen van (thuis)studiemateriaal tot de mogelijkheden behoren.

Noot 3: wezenlijk is dat de schorsing aan een maximumtermijn gebonden is; zij mag geen verkapte verwijdering worden; de termijn is zo gekozen dat in het ernstigste geval de school voldoende tijd ter beschikking heeft om een eventuele verwijderingsbeslissing op zorgvuldige wijze voor te bereiden.

Beleidsplan en protocollen Melding en Registratie arbeidsongevallen

Inhoud

Inleiding.....	6
1. Melden en registreren van arbeidsongevallen	7
1.1 Beschrijving van Arbeidsongevallen	7
1.2 Meldplicht voor ernstige ongevallen	7
2. Registreren	8
2.1 Verplichte ongevalsregistraties.....	8
2.2 Registratie overige ongevallen personeel en leerlingen en ongevalrisico's	8
3. Informatie over aansprakelijkheid bij ongevallen	10
3.1 Inleiding	10
3.2 Proces verbaal of bestuurlijke boete	10
3.3 Civielrechtelijke aansprakelijkheid	10
3.4 Valt aansprakelijkheid te voorkomen?	11
3.5 Burgerlijk Wetboek	11
Stappenplan directe acties:.....	12

Inleiding

Ernstige arbeidsongevallen moeten bij de Arbeidsinspectie gemeld worden. Sommige ongevallen moeten in een lijst van arbeidsongevallen worden opgenomen.

Bij een ernstig arbeidsongeval op IKC de Woordhof moet de schoolleiding altijd de Arbeidsinspectie inschakelen. De Arbeidsinspectie voert op basis van een melding een ongevallenonderzoek uit. Sommige ongevallen moeten geregistreerd worden in een lijst. De bedoeling hiervan is vooral om als school/organisatie te kunnen zien of er bepaalde trends zijn in de aard en de oorzaak van de arbeidsongevallen en dat er op basis van de registratie verbeteringen kunnen worden doorgevoerd.

Inhoud en reikwijdte Arbowet

In dit beleidsprotocol voor IKC De Woordhof wordt uitvoerig ingegaan op het melden en registreren van arbeidsongevallen van het schoolpersoneel. De directeur van de school draagt er zorg voor dat elk personeelslid van de school goed is geïnformeerd over de inhoud van deze notitie.

Ongevallen van leerlingen hoeven – op grond van artikel 9 van de Arbowet - niet gemeld te worden bij de Arbeidsinspectie en niet geregistreerd te worden in een lijst. Vanuit het oogpunt van veiligheid op IKC de Woordhof is het registreren van ongevallen, waarbij leerlingen betrokken zijn natuurlijk wel van belang.

Melding en registratie van arbeidsongevallen en beroepsziekten zijn neergelegd in artikel 9 van Arbeidsomstandighedenwet.

1. Melden en registreren van arbeidsongevallen

1.1 Beschrijving van arbeidsongevallen

Het gaat hier om ongevallen tijdens het werk in en om de school en tijdens schoolactiviteiten buiten de school, zoals schoolkampen, excursies en schoolreisjes.

Ongevallen die medewerkers krijgen tijdens het woon- werkverkeer vallen niet onder het begrip arbeidsongevallen. Ook ongevallen in de privésfeer zoals in de woning, tijdens het sporten en in vrije tijd vallen niet onder het begrip arbeidsongeval.

Let op: arbeidsongevallen van stagiaires en uitzendkrachten moet de schoolleiding wel melden bij de Arbeidsinspectie.

1.2 Meldplicht voor ernstige ongevallen

Op basis van de Arbowet (artikel 9) is de directeur van IKC De Woordhof verplicht om ernstige ongevallen te melden bij de Arbeidsinspectie. Uiteraard hebben alle personeelsleden de plicht om in voorkomende gevallen terstond melding te doen bij de directeur, diens plaatsvervanger of de locatieleider.

Onder ernstige ongevallen wordt verstaan:

1. Dodelijke ongevallen.
2. Ongevallen die leiden tot een opname in het ziekenhuis; het gaat hier met name om het woordje 'opname'. Iemand die op de polikliniek in het gips wordt gezet en daarna naar huis mag, wordt dus niet opgenomen. Een dergelijk ongeval hoeft dus niet gemeld te worden. Als de gebroken arm meteen geopereerd moet worden en de patiënt moet enkele dagen in het ziekenhuis blijven, dan moet dat ongeval wél gemeld worden.
3. Ongevallen met blijvend letsel; dit is vaak een lastige zaak want een in eerste opzicht niet ernstig ongeval kan op den duur toch leiden tot blijvend letsel. De schoolleiding dient ook ná verloop van een langere tijd (bijvoorbeeld als na enige maanden blijkt, dat er sprake is van een blijvend letsel) toch een dergelijk ongeval te melden bij de Arbeidsinspectie.

Melding aan Arbeidsinspectie: direct op dezelfde dag

Een ongevalsmelding moet direct gedaan worden, dat wil zeggen (het liefst) per telefoon of digitale melding en nog dezelfde dag. Op het niet melden van een ernstig ongeval staat een forse boete (€ 4.500,-). Binnen IKC de Woordhof is de directeur verantwoordelijk voor het melden. Indien de directeur niet aanwezig is, zal haar/zijn plaatsvervanger of de locatieleider hiervoor zorg moeten dragen. Bij ongevalsmelding aan de Arbeidsinspectie wordt tevens de algemeen directeur geïnformeerd. De contactgegevens van de Arbeidsinspectie en de informatie die paraat moeten zijn bij (digitale) melding zijn verderop in dit protocol vermeld.

2. Registreren

2.1 Verplichte ongevalsregistraties

De directeur van IKC de Woordhof is verplicht om bepaalde ongevallen te registreren in een lijst van ongevallen. De hiernavolgende soort ongevallen moeten in elk geval (wettelijk gezien) geregistreerd worden:

1. Ongevallen die gemeld zijn aan de Arbeidsinspectie (dus: dodelijke ongevallen, ongevallen met blijvend letsel en ongevallen die leiden tot een ziekenhuisopname).
2. Ongevallen die geleid hebben tot een ziekteverzuim van méér dan drie werkdagen. Dit betekent dat als bijvoorbeeld de vakleerkracht gymnastiek zijn enkel verstuikt bij de gymnastiekles op maandagmiddag, en hierdoor dinsdag, woensdag en donderdag ziek thuis blijft, er nog geen sprake is van een ongeval dat geregistreerd moet worden. Pas als in het voorbeeld de leerkracht ook nog eens de vrijdag thuis blijft, dan is er pas sprake van een ongeval dat geregistreerd moet worden.

In bijlage 1 is een registratieformulier opgenomen voor intern gebruik. Dit formulier voldoet in ieder geval aan de wettelijke voorschriften van verplichte registratie.

Voor de procedure van het melden van een ongeval bij de Arbeidsinspectie wordt verwezen naar: http://www.inspectieszw.nl/contact/melden_en_aanvragen/digitaleformulieren.aspx of kunt u contact opnemen met de Inspectie SZW op telefoonnummer 0800-5151.

2.2 Registratie overige ongevallen personeel en leerlingen en ongevalsrisico's

Overige ongevallen kunnen ook in deze lijst worden opgenomen, ook al is dit wettelijk niet nadrukkelijk benoemd. De gedachte achter een ongevalsregistratie is natuurlijk ook dat IKC de Woordhof een beter overzicht heeft van de risico's in de school. Bepaalde trends uit de ongevalsregistratie moeten leiden tot verbeteringen van de werkplek of de werkplekomgeving. Vanuit het oogpunt van veiligheid op de scholen is het registreren van ongevallen waarbij leerlingen betrokken zijn natuurlijk ook van groot belang. Trends in ongevallen kunnen de basis vormen voor te nemen maatregelen die opgenomen worden in het plan van aanpak. Ook vanuit het oogpunt van aansprakelijkheidsstelling is het noodzakelijk, dat bij situaties die vallen onder de niet verplichte melding & registratie, maar wel leiden tot (im)materiele schade er informatie is vastgelegd over oorzaak en gevolg.

De ongevallenregistratie wordt tevens periodiek behandeld in de arbo-commissie van IKC de Woordhof (directeur, preventiemedewerker, BHVer). We registreren daarom binnen de scholen ook de navolgende situaties:

- eventuele ongevallen van leerlingen;
- eventuele ongevallen van personeelsleden die als gevolg hiervan een ziekteverzuim hebben van minder dan 4 werkdagen;
- gesignaleerde ongevalsrisico's.

Ook hier geldt dat alle personeelsleden de plicht hebben om in voorkomende situaties hiervan melding te maken bij de directeur, diens plaatsvervanger of de locatieleider.

Overzicht (wettelijke) verplichtingen m.b.t. het melden en registreren van ongevallen:

Gevolg ongeval	Melden aan arbeidsinspectie	Registreren in ongevallenlijst
1. Opname in Ziekenhuis	Ja	Ja
2. Blijvend letsel	Ja	Ja
3. Dodelijk ongeval	Ja	Ja
4. Ziekteverzuim van meer dan 3 werkdagen	Nee (check letsel)	Ja
5. Ziekteverzuim van minder dan 4 werkdagen	Nee (check letsel)	(Niet in art. 9 *) Wel doen
6. Behandeling in ziekenhuis (bijv. spoedeisende hulp, polikliniek)	Nee (check letsel)	(Niet in art. 9 *) Wel doen
7. EHBO behandeling op plaats van ongeval	Nee (check letsel)	(Niet in art. 9 *) Wel doen
8. Ongeval leerling(en) en gevolgen	Nee (wel check arbeidsinspectie)	(Niet in art. 9 *) Wel doen
9. Gesignaleerde ongevalrisico's	Nee	(Niet in art. 9 *) Wel doen

Deze situaties zijn niet opgenomen in artikel 9 van de Arbowet, maar registreren wij wel vanuit het oogpunt van veiligheid, preventie en aansprakelijkheid.

3. Informatie over aansprakelijkheid bij ongevallen

3.1 Inleiding

Wat zijn de wettelijke regels als een medewerker van IKC de Woordhof het slachtoffer wordt van een ongeval tijdens het werk?

Hieronder wordt beschreven wat de schooldirectie moet doen, op welke manieren IKC de Woordhof aansprakelijk gesteld kan worden en wat IKC de Woordhof moet doen om ongevallen zo veel mogelijk te voorkomen.

3.2 Proces verbaal of bestuurlijke boete

De Arbeidsinspecteur zal naar aanleiding van dit ongeval langskomen bij IKC De Woordhof en een ongevalsonderzoek doen. Als blijkt dat de school tekortgeschoten is in het naleven van wettelijke verplichtingen, dan kan de Arbeidsinspecteur twee dingen doen:

1. een proces verbaal opmaken;
2. een bestuurlijke boete opleggen.

1. Proces verbaal (strafrecht)

Indien de Arbeidsinspecteur overgaat tot het opmaken van een proces verbaal is dat de start van een strafrechtelijke procedure. Het proces-verbaal wordt naar de Officier van Justitie (Openbaar Ministerie) gestuurd. De Officier van Justitie kan besluiten om IKC de Woordhof voor de strafrechter te dagen. Als dat gebeurt kan de strafrechter de school veroordelen tot een straf, bijna altijd een geldstraf. De Officier van Justitie kan ook besluiten om de school niet te vervolgen óf besluiten om de school een schikkingsvoorstel te doen. Hierbij betaalt de school een bepaald bedrag, maar de school wordt niet strafrechtelijk vervolgd. Het strafrecht is gericht op het straffen van de (rechts)persoon en om een voorbeeld te stellen aan anderen: overtredingen van wettelijke voorschriften worden niet getolereerd en bestraft.

2. Bestuurlijke boete opleggen

Wat vaak voorkomt is dat een school een zogenaamde bestuurlijke boete krijgt van de Arbeidsinspectie, soms naar aanleiding van een ongeval, maar veel vaker naar aanleiding van een inspectiebezoek. Indien de school bijvoorbeeld geen veiligheidsglas in een deur heeft en een leerkracht snijdt zich aan het glas, dan kan de Arbeidsinspectie de school een boete opleggen. Maar ook het niet aanwezig zijn van een actuele risico-inventarisatie en -evaluatie (RI&E) en een plan van aanpak kan leiden tot een bestuurlijke boete.

3.3 Civielrechtelijke aansprakelijkheid

Niet elk ongeval hoeft dus gemeld te worden bij de Arbeidsinspectie. Indien er geen melding nodig is, dan loopt IKC de Woordhof geen risico op het krijgen van een proces verbaal of een bestuurlijke boete. Toch kan de school wél civielrechtelijk aansprakelijk worden gesteld door bijvoorbeeld het slachtoffer van het ongeval. Bij civielrechtelijke aansprakelijkheid gaat het om het onrechtmatig handelen van de school of een persoon, waardoor (materiële of immateriële) schade is ontstaan. Degene die schade lijdt wil natuurlijk die schade graag vergoed zien.

Het Burgerlijk Wetboek geeft enkele algemene regels over deze aansprakelijkheid.

Enkele voorbeelden van civielrechtelijke aansprakelijkheid zijn:

- Schade die is ontstaan aan de eigendommen van een medewerker van IKC de Woordhof door het onvoorzichtig handelen van een leerling: dit wordt een onrechtmatige daad genoemd. De leerling of beter gezegd de ouders van de leerling zijn dan aansprakelijk.

- IKC de Woordhof heeft nagelaten de veiligheidsregels goed na te leven, bijvoorbeeld de vloeren zijn veel te glad, waardoor een medewerker valt en letsel oploopt. De school is hier als werkgever van de betreffende medewerker aansprakelijk voor de geleden schade.
- Een medewerker maakt een fout waardoor een leerling letsel oploopt. IKC de Woordhof als werkgever is dan aansprakelijk en betaalt de schadevergoeding. Dit is anders indien de medewerker opzettelijk schade aan een ander heeft toegebracht.

3.4 Valt aansprakelijkheid te voorkomen?

Aansprakelijkheid komt pas om de hoek kijken als er iets is fout gegaan.

Dus is preventie van ongevallen het beste medicijn. Niet voor niets bevat de Arbowet een scala aan verplichtingen om scholen in hun rol van werkgever te helpen om ongevallen te voorkomen.

Welke zaken moet IKC de Woordhof ten minste aanpakken:

- Zorg ervoor dat alle risico's zijn geïnventariseerd en beoordeeld (RI&E);
- Zorg dat concrete maatregelen worden genomen om de gevaren en risico's in de scholen te beperken (plan van aanpak) ;
- Zorg dat alle medewerkers van IKC de Woordhof goed op de hoogte zijn van de risico's en hoe ze zich daartegen kunnen beschermen;
- Het hebben van een preventiemedewerker en zorg dat de bedrijfshulpverlening goed geregeld is.

Omgangscultuur in de school

Naast wettelijke verplichtingen is ook de omgangscultuur binnen IKC de Woordhof van belang. Durven we elkaar aan te spreken op gevaarlijk gedrag en zijn we in staat om serieus te praten over mogelijke risico's, óf wordt er alleen maar lacherig over gedaan. Daarbij gaat het overigens niet alleen om uitglijden, van de trap vallen en dat soort veiligheidsrisico's, maar het kan net zo goed gaan om bijvoorbeeld agressie en geweld of seksueel getinte opmerkingen.

Als er toch iets misgaat....

Ondanks de aandacht voor preventie kan er natuurlijk altijd wat misgaan. Daarmee is aansprakelijkheid dus nooit helemaal te voorkomen. Wél kan de kans op aansprakelijkheidsstelling worden verkleind. Voor [naam school] is het raadzaam een collectieve aansprakelijkheidsverzekering af te sluiten, die dekking biedt voor bovengenoemde civielrechtelijke aansprakelijkheid. Daarnaast is ook een collectieve ongevallenverzekering verstandig (vergoeding bij overlijden, blijvende algehele invaliditeit, geneeskundige behandeling, gezinsverzorging of bijles bij ziekenhuisopname).

3.5 Burgerlijk Wetboek

- Onrechtmatige daad, Burgerlijk Wetboek Boek 6 Artikel 162.
- Aansprakelijkheid van de school voor schade aan het (niet) onderwijspersoneel is, Burgerlijk Wetboek Boek 7 Artikel 658.
- Aansprakelijkheid van de school voor schade aangebracht door het personeel aan de school of aan anderen, Burgerlijk Wetboek Boek 7 Artikel 661.

Stappenplan directe acties:

- Bel 112
- Schakel BHV in voor eerste hulp, opvang en coördinatie professionele hulpverlening
- Bordjes BHV hangen bij de lokalen.
- Stel direct leidinggevende of plaatsvervanger op de hoogte (Martine Merkx-Willemsen).
- Wacht op professionele hulp (politie, brandweer, ambulance) en volg instructies op.
- Blijf terplekke tot verlaten van de plaats van het ongeluk is toegestaan door professionele hulpverleners.
- Zie verder ontruimingsplan IKC de Woordhof.

Registratieformulier voor (bedrijfs-)ongevallen, incidenten en onveilige situaties

1. **De melding betreft:** (aankruisen wat van toepassing is, voor zover bekend naar eigen waarneming en zo nodig na overleg met directie)

☐ een ongeval

☐ een incident/ bijna ongeval

☐ een gevaarlijke situatie

☐ met gevaar voor persoonlijk letsel

☐ met licht lichamelijk letsel*

☐ met letsel met noodzaak tot werkonderbreking (ziekteverzuim)*

☐ met zwaar lichamelijk letsel*

☐ met dodelijke afloop

☐ Met persoonlijke materiële schade

☐ schade < € 50.000

☐ schade > € 50.000

☐ Met milieuschade

* Zie voor een toelichting de achterzijde van dit formulier

2. **Soort incident:**

☐ snijwonden

☐ vallen

☐ agressie

☐ Anders, namelijk _____

☐ inname schadelijke stoffen

☐ brandwonden/ schroeien

☐ stoten/ knellen / botsen

Geef een korte omschrijving van de gebeurtenis/ werkzaamheden direct voorafgaand aan het ongeval / de situatie en het eventuele letsel:

3. **Waar en wanneer gebeurde het?**

Locatie: _____

Datum en tijd: _____

4. **Gegevens van het slachtoffer:**

Naam: _____

Functie: _____

5. **Gewaarschuwde instanties/ personen:**

☐ BHV'er

☐ Leidinggevende

☐ Directie

☐ Collega

☐ Ambulance

☐ Brandweer

☐ Politie

☐ Overig _____

☐ Huisarts

☐ Arbeidsinspectie

☐ Familie

6. **Is er eerder melding gemaakt van een overeenkomstige gebeurtenis/ situatie?**

Zo ja, wanneer en bij wie?

7. **Welke maatregelen beveelt u aan, of heeft u genomen, om tot verbetering te komen?**

Aldus opgemaakt:

Datum: _____ Naam: _____ Functie: _____ Tel.: _____

TOELICHTING

Op de procedure voor het melden van ongevallen en onveilige situaties

1. Voorvallen in de werkomstandigheden, waaruit persoonlijk letsel is ontstaan, moeten worden geregistreerd. Deze registratieplicht is eveneens van toepassing op gebeurtenissen en situaties waarbij de kans op dit soort gevolgen reëel aanwezig was. De hier aangegeven verplichting is aan bedrijven en instellingen opgelegd middels artikel 9 van de ARBO-wet.
2. In deze meldingsprocedure worden de volgende voorvallen onderscheiden:
 - Ongeval
Een voorval tijdens werktijd waarbij persoonlijk letsel is ontstaan, wat heeft geleid tot behandeling door een BHV'er, arts of ziekenhuis.
 - Incident/ bijna ongeval
Een voorval waarbij de risico's van persoonlijk letsel aanwezig waren. Bijvoorbeeld het vallen van een trap of op een gladde vloer (zonder verdere gevolgen), een beginnende brand, lekkende chemicaliën en dergelijke.
 - Onveilige situatie
Een situatie die aanleiding zou kunnen zijn tot een incident of ongeval. Hierbij kan gedacht worden aan losliggende snoeren, gladde vloeren, afgesloten nooddeuren, apparaten zonder deugdelijke beschermkappen enzovoort.
 - Licht lichamelijk letsel
Persoonlijk letsel waarbij met behandeling door een hulpverlener volstaan kan worden, waarna het werk kan worden hervat.
 - Letsel met noodzaak tot werkonderbreking
Persoonlijk letsel dat als gevolg heeft dat het slachtoffer het werk moet staken en niet meer dezelfde dag kan hervatten.
 - Ernstig arbeidsongeval
Voorval waarbij iemand overlijdt of waarbij de medewerker binnen 2 uur in een ziekenhuis of psychiatrische inrichting moet worden opgenomen voor behandeling of IKCervatie en / of een ongeval dat leidt tot (naar redelijk medisch vermoeden) blijvende schade aan lichaam of geest. Echter wanneer het slachtoffer direct na poliklinische behandeling weer naar het werk of naar huis kan, is (doorgaans) geen sprake van ernstig letsel.
3. Door het melden en registreren van ongevallen, incidenten en onveilige situaties ontstaat een beter inzicht in de nog aanwezige onveilige werksituaties. Er kan dus een bijdrage worden geleverd tot verbetering
4. Na ieder ongeval dient de Risico-Inventarisatie & -Evaluatie geëvalueerd te worden.

Intentieverklaring

Samenstellers en uitgever zijn zich volledig bewust van hun taak een zo betrouwbaar mogelijke uitgave te verzorgen, waarbij onder meer rekening is gehouden met actuele wet- en regelgeving. Niettemin kunnen zij geen aansprakelijkheid aanvaarden voor eventuele in deze uitgave voorkomende onjuistheden

Intentieverklaring (Concept)

Binnen IKC de Woordhof worden agressie en geweld niet geaccepteerd. Pesten, agressie en geweld, discriminatie en seksuele intimidatie verpesten de schoolsfeer en zijn slecht voor het werk- en leefklimaat. Een slechte sfeer heeft een negatieve invloed op de werkprestaties van de leraren en de leerresultaten van de leerlingen.

Om pesten, agressie, geweld, discriminatie en seksuele intimidatie tegen te gaan geven het bestuur, de directie, het voltallige personeel en de MR de volgende intentieverklaring af:

- Het bestuur, de directie, het personeel en de MR willen een schoolklimaat handhaven waarin iedereen elkaarsintegriteit respecteert.
- Hiertoe zullen het bestuur, de directie, het personeel en de MR een actief beleid voeren gericht op het voorkomen en bestrijden van pesten, agressie en geweld, discriminatie en seksuele intimidatie.
- Het bestuur en de directie zullen klachten dienaangaande serieus behandelen.
- Het bestuur, de directie, het personeel en de MR zullen pesten, agressie en geweld, discriminatie en seksuele intimidatie niet tolereren. Passende gedragsregels en een passend sanctiebeleid zullen hieraan vormgeven.

Plaats,....., d.d.

Ondertekend door:

..... namens het bestuur

..... namens de directie

..... namens de MR

..... namens het personeel

Privacyregeling

Privacyregeling

Beleid t.a.v. informatieplicht

Iedere ouder heeft in principe recht op informatie van de school over zijn of haar kind. Dat is ook het uitgangspunt bij ons op school. Er zijn echter wel verschillen. De ene ouder heeft recht op meer informatie dan de andere. Een enkeling heeft zelfs helemaal geen recht op informatie. Dat heeft te maken met de wettelijke hoedanigheid waarin de ouders verkeren.

- Voor ouders die met elkaar getrouwd zijn of samenwonen en die het gezag over hun kinderen hebben, is de situatie het makkelijkst. Zij krijgen steeds gezamenlijk alle informatie over hun kind.
- Voor ouders die gescheiden zijn, die niet meer bij elkaar wonen en die wel het gezag hebben, ligt het niet anders. Zij hebben allebei recht op alle informatie over hun kind.
- Ouders die geen gezag (meer) hebben over het kind, hebben ook recht op informatie over hun kind. De ouder zal daar echter wel zelf om moeten vragen. De school hoeft uit zichzelf geen informatie te geven aan deze ouders. Als het gaat om de vader, moet deze bovendien het kind hebben erkend, anders heeft hij helemaal geen recht op informatie, ook niet als hij erom vraagt. Deze ouders hebben een beperkt recht op informatie over hun kind. Het betreft alleen belangrijke feiten en omstandigheden, dus informatie over schoolvorderingen en evt. sociaalpedagogische ontwikkelingen op school. Als het belang van het kind zich tegen informatieverstrekking verzet, dan hebben de ouders ook geen recht op informatie. Dit kan het geval zijn indien een rechter of psycholoog heeft geoordeeld dat het geven van informatie aan een ouder het kind zal schaden.

Om aan de informatieplicht voor gescheiden ouders te kunnen voldoen, willen we van de ouders allereerst duidelijkheid met betrekking tot:

- Wie heeft het gezag over het kind/de kinderen?
- Actuele gegevens van beide ouders zoals adres, telefoonnummer en e-mail adres.

Als school zorgen we ervoor dat:

- Beide ouders aan het begin van het schooljaar een schoolgids en een jaaroverzicht ontvangen.
- Beide ouders maandelijks de info ontvangen, hetzij op papier, hetzij via de website.
- De ouders in eerste instantie gezamenlijk uitgenodigd worden voor de tien minutengesprekken. Beiden ontvangen een uitnodiging die aan beiden geadresseerd is. Op verzoek van de verzorgende ouder kunnen gesprekken apart plaats vinden.
- Met beide ouders worden afspraken gemaakt, vastgelegd en ondertekend door alle partijen.

Protocol medische handelingen en medicijnverstrekking op IJsselgraafscholen

Inhoudsopgave

Voorwoord	5
1. Wettelijke regels en aansprakelijkheid	6
2. Soorten medische handelingen op school	6
a. Handelingen waarvoor de wet BIG niet geldt	6
b. Handelingen waarvoor de wet BIG wel geldt	6
c. Handelingen in geval van een noodsituatie	6
3. Het kind wordt ziek op school	7
4. Het verstrekken van medicijnen op verzoek	7
Bijlage 1. Toestemingsformulier 1 – handelswijze als het kind ziek wordt op school	9
Bijlage 2. Formulier overgevoeligheid van een kind	10
Bijlage 3. Toestemmingsformulier 2 – medicijnverstrekking	12
Bijlage 4. Aftekenlijst bij medicijnverstrekking	13

Voorwoord

Leerkrachten op school worden regelmatig geconfronteerd met leerlingen die klagen over pijn die meestal met eenvoudige middelen te verhelpen is, zoals hoofdpijn, buikpijn, oorpijn of pijn door een insectenbeet.

Daarnaast krijgen leerkrachten in toenemende mate het verzoek van ouder(s) / verzorger(s) om hun kinderen door de arts voorgeschreven medicatie toe te dienen. (Voor de leesbaarheid van het document spreken we hierna over ouders wanneer wij ouder(s) en/of verzorger(s) bedoelen).

Een enkele keer wordt er werkelijk medisch handelen van leerkrachten verwacht zoals het geven van sondevoeding, het toedienen van een injectie of het prikken van bloedsuiker e.d. Dit zijn handelingen die vallen onder de Wet op de Beroepen in de Individuele Gezondheidszorg (wet BIG).

Met de komst van Passend onderwijs kunnen scholen vaker te maken krijgen met dit soort vragen. Het uitvoeren van medische handelingen op school brengt risico's met zich mee, ook op juridisch gebied. Daarom dienen IJsselgraafscholen te handelen volgens onderhavig protocol.

Het bevoegd gezag van Stichting IJsselgraaf heeft besloten dat medewerkers in dienst van de stichting en/of vallend onder verantwoordelijkheid van de stichting geen medische handelingen mogen verrichten die vallen onder de wet BIG. Een bekwaamheidsverklaring van een arts, c.q. in opdracht van een arts, schriftelijk vastgelegd is voor het bevoegd gezag geen reden om van het hierboven genoemde standpunt af te wijken.

Heeft u naar aanleiding van dit protocol nog vragen dan kunt u zich wenden tot het bevoegd gezag.

1. Wettelijke regels en aansprakelijkheid

De Wet Beroepen in de Individuele Gezondheidszorg (Wet BIG) regelt wie wat mag doen in de Gezondheidszorg. De wet BIG is bedoeld voor beroepsbeoefenaren in de gezondheidszorg en geldt als zodanig niet voor onderwijzend personeel.

Leerkrachten vallen niet onder de wet BIG. Deze geldt alleen voor medische en paramedische beroepen. Soms worden leerkrachten toch betrokken bij de zorg rond een ziek kind. Bekwaamheid bij het uitvoeren van medische handelingen speelt daarbij een cruciale rol. Met de invoering van dit protocol mag IJsselgraafpersoneel geen BIG-geregistreerde handelingen (meer) uitvoeren. De reden hiervoor is dat, indien een leerkracht zorgt verleent, hij verantwoordelijk is en blijft voor zijn handelen. Hij kan daarvoor civiel- en strafrechtelijk aangesproken worden. Het schoolbestuur is echter verantwoordelijk voor datgene wat de leerkracht doet en kan op zijn beurt als werkgever eveneens civiel - en strafrechtelijk aansprakelijk gesteld worden.

Omdat het schoolbestuur niet in alle gevallen kan aantonen dat een leerkracht voor een bepaalde handeling bekwaam is, kiest het bestuur van Stichting IJsselgraaf ervoor dat medewerkers vallend onder de stichting/werken namens de stichting geen medische BIG-handelingen uitvoeren.

Stichting IJsselgraaf is voor civielrechtelijke aansprakelijkheid verzekerd. Dit geldt echter niet voor BIG-handelingen.

Soorten medische handelingen op school

a. Handelingen waarvoor de wet BIG niet geldt

Bijvoorbeeld het geven van medicijnen, dat kan zijn het geven van een 'paracetamolletje' of andere medicijnen bijvoorbeeld een zetje bij een epilepsieaanval, het behandelen van een insectenbeet met bijvoorbeeld Azaron, etcetera.

b. Handelingen waarvoor de wet BIG wel geldt

Bijvoorbeeld het geven van injecties en het toedienen van sondevoeding. Deze mogen slechts worden uitgevoerd door artsen en verpleegkundigen. Delegeren van het verrichten van deze handelingen aan leerkrachten moet met grote zorgvuldigheid worden omgeven. Een specialist kan een leerkracht handelingsbekwaam achten. Dit heeft echter niet het gevolg dat de leerkracht niet meer aansprakelijk is voor zijn/haar handelen; deze blijft aansprakelijk.

Een arts kan een leerkracht handelingsbekwaam achten en deze bekwaamheid ondersteunen met een ondertekende verklaring van bekwaamheid. De arts is dan mede verantwoordelijk.

Deze handelingen worden niet door personeel van, of vallend onder verantwoordelijkheid van Stichting IJsselgraaf uitgevoerd.

c. Handelingen in geval van een noodsituatie

De wet BIG is niet van toepassing indien er sprake is van een noodsituatie. Iedere burger wordt dan geacht te helpen naar beste weten en kunnen.

Het kind wordt ziek op school

Indien een leerling ziek wordt of een ongeluk krijgt op school moet de leerkracht direct bepalen hoe hij moet handelen. Regelmatig komt een kind 's morgens gezond op school en krijgt tijdens de lesuren last van hoofd -, buik - of oorpijn. Ook kan het kind bijvoorbeeld door een insect gestoken worden. Een leerkracht verstrekt dan vaak -zonder toestemming of medeweten van ouders- een 'paracetamolletje' of wrijft Azaron op de plaats van een insectenbeet.

In zijn algemeenheid is een leerkracht niet deskundig om een juiste diagnose te stellen. De grootste mogelijke terughoudendheid is hier dan ook geboden. Uitgangspunt moet zijn dat een kind dat ziek is, naar huis moet.

De schoolleiding zal, in geval van ziekte, altijd contact op moeten (laten) nemen met de ouders om te overleggen wat er dient te gebeuren (is er iemand thuis om het kind op te vangen, wordt het kind gehaald of moet het gebracht worden, moet het naar de huisarts, etc.?).

Ook wanneer een leerkracht inschat dat het kind met een eenvoudig middel geholpen kan worden, is het gewenst om eerst contact te zoeken met de ouders. Vraag daarna om toestemming aan de ouders om een bepaald middel te verstrekken. Problematisch is het wanneer de ouders en andere, door de ouders aangewezen vertegenwoordigers, niet te bereiken zijn. Het kind kan niet naar huis gestuurd worden zonder dat daar toezicht is. Ook kunnen medicijnen niet zonder toestemming van de ouders verstrekt worden. De leerkracht kan dan besluiten, eventueel na overleg met een collega, om zelf een eenvoudig middel te geven. Daarnaast moet hij inschatten of niet alsnog een (huis)arts geraadpleegd moet worden. Raadpleeg bij twijfel altijd een arts. Dit geldt met name wanneer de pijn blijft of de situatie verergert. Zo kan bijvoorbeeld een ogenschijnlijk eenvoudige hoofdpijn een uiting zijn van een veel ernstiger ziektebeeld. Het blijft dan zaak het kind voortdurend te IKCserveren. De zorgvuldigheid die de leerkracht hierbij in acht moet nemen, is dat hij handelt alsof het zijn eigen kind is.

Het verstrekken van medicijnen op verzoek

Kinderen krijgen soms medicijnen of andere middelen voorgeschreven die zij een aantal malen per dag moeten gebruiken, dus ook tijdens lesuren. Te denken valt bijvoorbeeld aan puffjes voor astma, antibiotica, of zetabletten bij toevallen (een aanval van epilepsie). Ouders kunnen aan schoolleiding en leerkracht vragen deze middelen te verstrekken.

Schriftelijke toestemming van de ouders is hierbij noodzakelijk.

(zie bijlage 3, toestemmingsformulier – medicijnverstrekking)

Meestal gaat het niet alleen om eenvoudige middelen, maar ook om middelen die bij onjuist gebruik tot schade van de gezondheid van het kind kunnen leiden. Leg daarom schriftelijk vast om welke medicijnen het gaat, hoe vaak en in welke hoeveelheden ze moeten worden toegediend en op welke wijze dat dient te geschieden. Leg verder de periode vast waarin de medicijnen moeten worden verstrekt. Ouders geven in het toestemmingsformulier 'medicijnverstrekking' duidelijk aan wat zij van de schoolleiding en de leerkrachten verwachten, opdat zij op hun beurt weer precies weten wat ze moeten doen en waar ze verantwoordelijk voor zijn. Wanneer het gaat om het verstrekken van medicijnen gedurende een lange periode moet regelmatig met ouders overlegd worden over de ziekte en het daarbij behorende medicijngebruik op school.

Enkele praktische adviezen ter zake in ontvangst nemen en toedienen van medicijnen en hoe te handelen bij calamiteiten:

- Neem de medicijnen alleen in ontvangst wanneer ze in de originele verpakking zitten en uitgeschreven zijn op naam van het betreffende kind.
- Lees goed de bijsluiter zodat u op de hoogte bent van eventuele bijwerkingen van het medicijn.
- Noteer, per keer, op een aftekenlijst (bijlage 4) dat u het medicijn aan het betreffende kind hebt gegeven.
- Als een kind niet goed op een medicijn reageert of als er onverhoopt toch een fout is gemaakt bij het toedienen van een medicijn, bel dan direct de huisarts of specialist in het ziekenhuis.
- Bel bij een ernstige situatie direct het landelijk alarmnummer 112.
- Zorg er altijd voor dat u alle relevante gegevens bij de hand hebt, zoals: naam, geboortedatum, adres, huisarts en/of specialist van de leerling, de medicatie die is toegediend, welke reacties het kind vertoont en eventueel welke fout is gemaakt, ziektebeeld waarvoor medicijnen of medische handeling nodig zijn.
- Laat het kind niet alleen. Probeer rustig te blijven.
- IKCerveer het kind goed en probeer het gerust te stellen.
- Waarschuw een volwassene voor bijstand (of laat één van de kinderen een volwassene ophalen, waarbij u duidelijk instrueert wat het kind tegen de volwassene moet zeggen).
- Bel de ouders (bij geen gehoor een andere, door de ouders aangewezen persoon):
 1. Leg kort en duidelijk uit wat er gebeurd is.
 2. Vertel, indien bekend, wat de arts heeft gedaan/gezegd.
 3. In geval van opname, geef door naar welk ziekenhuis het kind is gegaan.

Het opbergen van medicijnen op school

Het bewaren van medicijnen op school moet tot een minimum worden beperkt. De medicijnen dienen op een centrale plek op school bewaard te worden. Deze plek moet voorzien worden van een EHBO-bordje (wit met een groen kruis). De medicijnen dienen in een afgesloten kast (koelkast indien dit nodig is) te worden bewaard. In geen geval mogen medicijnen bewaard worden in het bureau van de leerkracht!

Het is verstandig hiervoor één persoon aan te wijzen die verantwoordelijk is voor het beheer. Het aanvullen van de EHBO-doos op school kan eveneens onder het beheer van deze verantwoordelijke persoon vallen. Over de aanbevolen inhoud van de verbanddoos kunt u informatie krijgen bij de GGD.

Bijlage 1. Toestemmingsformulier 1 – handelwijze als het kind ziek wordt op school
(Dit formulier moet worden ingevuld en ondertekend bij inschrijving van de leerling).

Het kan voorkomen dat uw kind tijdens het verblijf op school ziek wordt, zich verwondt, door een insect wordt gestoken etc. In zo'n geval zal de school altijd contact opnemen met de ouders, verzorgers of met een andere, door hen aangewezen, personen. Een enkele keer komt het voor dat deze niet te bereiken zijn. Als deze situatie zich voordoet zal de leerkracht, eventueel in overleg met de schoolleiding een zorgvuldige afweging maken of uw kind gebaat is bij een 'eenvoudige' pijnstiller of dat een arts geconsulteerd moet worden.

Als u met het bovenstaande akkoord bent, wilt u dan dit formulier invullen.

Ondergetekende gaat akkoord met bovengenoemde handelwijze ten behoeve van:

Naam leerling:	
Geboortedatum:	
Adres:	
Postcode en plaats:	

Naam ouder(s)/verzorger(s):	
Telefoon thuis:	
Telefoon werk:	
Naam huisarts:	
Telefoon huisarts:	
Handtekening:	

Te waarschuwen persoon, indien ouder(s)/verzorger(s) niet te bereiken zijn:

Naam:	
Telefoon thuis:	
Telefoon werk:	

Mobiel:	
---------	--

Bijlage 2. Formulier overgevoeligheid van een kind

Mijn kind is overgevoelig voor de volgende zaken:

Naam leerling:	
Geboortedatum:	
Medicijnen:	
Ontsmettingsmiddelen:	
Zalf/crème/pommades:	
Pleisters:	
Overig:	

Ruimte voor zaken die hierboven niet genoemd zijn:

Wilt u eventuele veranderingen zo spoedig mogelijk doorgeven aan de directie van de school?
Het is zeer belangrijk dat deze gegevens actueel zijn.

Naam ouder(s)/verzorger(s):	
Plaats:	

Datum:	
Handtekening:	

Bijlage 3. Toestemmingsformulier 2 – medicijnverstrekking

1. Hierbij geeft (naam ouder/verzorger): _____

Ouder/verzorger van (naam kind): _____

toestemming om zijn/haar kind tijdens het verblijf op school het/de hierna genoemde geneesmiddel(en)/zelfzorgmiddel(en) toe te dienen. Het betreft het op verzoek van de ouder/verzorger verstrekken van medicijnen die niet vallen onder de Wet BIG.

2. Belangrijke gegevens van de leerling

Geboortedatum:	
Adres:	
Postcode en plaats:	
Telefoon thuis:	
Telefoon werk ouder(s)/verzorger(s):	
Naam huisarts:	
Telefoon huisarts:	
Naam specialist:	
Telefoonnummer specialist:	

3. Naam van het medicijn/de medicijnen:

4. Het geneesmiddel/zelfzorgmiddel dient te worden verstrekt van (begindatum): _____
 tot (einddatum): _____

Bij langdurig gebruik:

- Houdbaarheidsdatum geneesmiddel/zelfzorgmiddel: _____
- Geplande datum evaluatie toediening: _____

5. Dosering: _____

6. Tijdstip

Het/de medicijn(en) dient/dienen dagelijks te worden toegediend op onderstaande tijden:

Naam medicijn: uur / uur / uur / uur

Naam medicijn: uur / uur / uur / uur

Naam medicijn: uur / uur / uur / uur

7. Bijzondere aanwijzingen

(bijv. ... uur voor/na de maaltijd; niet met melkproducten geen; zittend, op schoot, liggend, staand.):

8. Wijze van toediening

(bijv. via mond – neus – oog – oor – huid – rectaal – anders ...)

9. Wijze van bewaren

Het/de geneesmiddel(en)/zelfzorgmiddel(en) dient/dienen bewaard te worden op de volgende plaats (bijv. koelkast/medicijnkastje):

10. Het/de medicijn(en) is/zijn nodig voor onderstaande ziekte(n):

Controle op vervaldatum door (naam):	Functie:

11. Voor akkoord,

Plaats en datum: _____

Handtekening ouder/verzorger: _____

Naam:	
Geboortedatum:	
Adres:	
Huisarts:	
Specialist:	
Medicatie:	•
Dosering:	•

Datum ¹	 uur ² Medicijn..... Dosering	 uur Medicijn..... Dosering	 uur Medicijn..... Dosering
	³		

¹ Vul in onderstaande vakken de datum in.

² Vul in het donkerblauwe vak de juiste gegevens in en doe dat ook voor de andere vakken als er op een bepaalde datum meerdere medicijnen gegeven worden.

³ Zet als je een medicijn hebt toegediend je naam in het betreffende lichtblauwe vak.

**Protocol kinderen en
(echt) scheiding
Stichting
IJsselgraaf**

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
2. De procedure in geval van scheiding	4
Schema informatieverstrekking	5
3. Beleid van de school in geval van scheiding	6

Bijlagen

Bijlage 1: Afsprakenlijst	8
Bijlage 2: Aanvullende informatie inzake echtscheiding	10

1 Inleiding

Dit protocol is bedoeld om scholen een handreiking te geven hoe te handelen in een situatie waarin de ouders van het kind gescheiden zijn. Het protocol moet bijdragen aan duidelijke afspraken tussen school en gezin. Het zal leidend zijn in het handelen bij een scheiding van ouders. Het gaat hier dan voornamelijk om regels en richtlijnen die de school zal hanteren in het kader van de informatievoorziening aan gescheiden ouders. Bij wet is er op dit gebied maar één ding vastgelegd en dat is 'de verplichting van school om beide ouders van informatie te voorzien over de ontwikkeling van hun kind op school'. Een school doet er goed aan om rekening te houden met gescheiden ouders; ouders en school moeten weten waar ze aan toe zijn.

Zoals hiervoor verwoord, rust op de school een wettelijke verplichting dat beide ouders worden geïnformeerd over het functioneren van de kinderen.

Teneinde te voorkomen dat misverstanden ontstaan ten aanzien van de rechten en verplichtingen met betrekking tot de informatievoorziening is het van belang om een protocol op te stellen waarin helder en concreet wordt aangegeven in welke situatie en op welke wijze de school zal handelen ten aanzien van de informatievoorziening. Het betreffende protocol treft u in het hiernavolgende aan. Het protocol geeft regels en richtlijnen die de school zal hanteren in het kader van de informatievoorziening aan gescheiden ouders.

Dit protocol bestaat uit verschillende onderdelen die samen een geheel vormen. Op de volgende bladzijde staat kort en overzichtelijk de procedure weergegeven. Voorts is het beleid van de school bij echtscheiding toegelicht. Als bijlage zijn toegevoegd de afsprakenlijst en aanvullende informatie met betrekking tot een echtscheiding.

2 De procedure in geval van scheiding

In onderstaand overzicht wordt in stappen weergegeven hoe te handelen in geval van een scheiding van de ouders van een kind.

- Het is de verantwoordelijkheid van de ouders om de school in te lichten over de scheiding of voorgenomen scheiding. Hierbij dient te worden opgemerkt dat de leerkracht een belangrijke rol kan spelen in het eventueel opvangen van symptomen dat het kind zich anders gedraagt dan normaal. De leerkracht kan dan een afspraak maken met de ouders. Maar de ouders houden de eindverantwoordelijkheid om school in te lichten. In bijlage 2 staat meer informatie over welke signalen een kind kan vertonen en welke rol de leerkracht en school daarin kunnen spelen.
- Als de scheiding een feit is, zijn de volgende zaken van belang:
 - Spreek af wie de eerst aanspreekbare persoon is (meestal degene waar het kind grotendeels gaat wonen en die de voogdij heeft).
 - Beide ouders worden geïnformeerd over de prestaties van het kind, over belangrijke gebeurtenissen en diverse schoolzaken. Hierin wordt geen onderscheid gemaakt tussen beide ouders (voogd en toeziend voogd). In het *schema informatieverstrekking* op pagina vijf staat weergegeven welke informatie aan beide ouders verstrekt moet worden.
 - Bij festiviteiten worden beide ouders uitgenodigd. Dat geldt ook voor de oudergesprekken. Ouders moeten onderling uitmaken of ze samen of apart komen. De ouders geven zelf aan wie komt, zodat er geen verrassingen ontstaan.

- De ouder op wiens adres een kind is ingeschreven wordt verantwoordelijk gehouden voor het betalen van alle kosten (zoals de ouderbijdrage) die door de school in rekening worden gebracht. Mochten de ouders een andere afspraak wensen, dan dienen zij hierover contact op te nemen met de school.
- Bij het maken van deze afspraken is de *afsprakenlijst* leidend. Dit formulier is te vinden in bijlage 1. Dit formulier vormt de basis voor het verdere contact tussen de school en de ouders. Het is daarom belangrijk gebruik te maken van dit formulier. Dit dient in geval van echtscheiding volledig ingevuld en ondertekend te worden door beide ouders. Voorts is het de verantwoordelijkheid van de ouders om ervoor zorg te dragen dat de gegevens op de afsprakenlijst actueel blijven. Eventuele veranderingen moeten dus worden doorgegeven aan de school. In hoofdstuk 3 staat informatie over welk beleid de school hanteert in geval er problemen ontstaan bij het invullen van de afsprakenlijst.

Schema informatieverstrekking

Welke informatie moet verstrekt worden aan beide ouders:

- De informatiebrochure
- De schoolkalender
- Het rapport (in tweevoud indien nodig)
- Uitnodiging voor de ouderavond (een origineel en een kopie)

Een ouder heeft in het algemeen recht op deze informatie:

Voor wie	Alle informatie	Wettelijk voorgeschreven informatie *
Voor ouders die met elkaar getrouwd zijn.	X	
Indien de ouders gescheiden zijn.	X	
Bij geregistreerd partnerschap	X	
Ouders die niet getrouwd zijn, maar gezamenlijk gezag uitoefenen.	X	
De ouder die geen gezag heeft over het kind		X
Indien ouders samenwonen maar vader niet erkend is, geldt voor vader.		X
Indien ouders samenwonen, vader het kind erkend heeft en gezag heeft.	X	

Ouders hebben samengewoond, kind is erkend en ingeschreven in het gezagsregister. Ouders zijn nu uit elkaar.	X	
Ouders hebben samengewoond, kind is erkend maar vader heeft geen gezag. Voor vader geldt het volgende		X
Beide ouders zijn uit de ouderlijke macht gezet, kind heeft een voogd. Voor beide ouders geldt		X
Voogd	X	

* Dit is de informatie volgens artikel 377c lid 1 BW.

3 Beleid van de school in geval van scheiding

De maatschappij en daarmee ook onze school worden in toenemende mate geconfronteerd met echtscheidingen en de daaruit voortvloeiende consequenties. Dit heeft eveneens gevolgen voor de afspraken die intern en extern gelden.

Om problemen hierover te voorkomen zullen wij de volgende, algemene uitgangspunten hanteren.

1. Normaliter hebben na een scheiding (ontbinding van een huwelijk of beëindiging van een relatie) beide ouders het gezag over minderjarige kinderen. Wanneer slechts één van de ouders het gezag heeft en er sprake is van een scheiding dient de desbetreffende ouder dit aan de school kenbaar te maken.
 Hebben en houden beide ouders het ouderlijk gezag, dan zijn de rechten en verplichtingen van ouders ten opzichte van hun kinderen gelijk en kan een ouder aan deze gezagssituatie geen individuele rechten ontleen.
2. In een conflictsituatie over de uitvoering van een omgangsregeling geldt het volgende.
 - a. Is slechts een van de ouders belast met het gezag, dan wordt het standpunt van de gezagdragende ouder gevolgd.
 - b. Meestal worden er, wanneer er sprake is van een feitelijke scheiding, afspraken gemaakt over een zorgregeling en is (soms in een beslissing van de rechtbank) vastgelegd bij wie de kinderen het hoofdverblijf hebben. Wanneer het hoofdverblijf door de rechtbank is vastgelegd, dan wordt dit als uitgangspunt gehanteerd. De ouder waar de kinderen het hoofdverblijf hebben, heeft, in geval van discussie, een doorslaggevende stem. Wanneer de niet-verzorgende ouder op dat moment meent dat er toch recht op omgang bestaat, dan kan die ouder dit vanzelfsprekend met nadere stukken aannemelijk proberen te maken. De school kan dan vervolgens haar handelwijze bepalen en kenbaar maken.
 - c. Is er geen afspraak gemaakt of geen regeling vastgelegd, dan zal aansluiting gezocht worden bij het dagelijks leven van het kind. Verblijft het kind dagelijks bij één van de ouders, dan zal op dat moment de mening van die ouder worden gevolgd, tenzij de andere ouder een andersluidende afspraak aannemelijk kan maken. De school gaat ervan

uit dat de inhoud van een zorgregeling en derhalve ook een omgangsregeling aan de school kenbaar gemaakt wordt op het moment dat deze is afgesproken of is vastgelegd in een beslissing van de rechtbank. De school zal dan vervolgens dienovereenkomstig handelen.

3. Ouders hebben (ongeacht de gezagssituatie) recht op dezelfde informatie over hun minderjarige kinderen. Deze informatieverplichting vloeit rechtstreeks voort uit de wet. Na een scheiding zal deze informatieverstrekking aan beide ouders onverminderd worden gecontinueerd, ook wanneer de verzorgende ouder dit niet wenst. Een uitzondering geldt voor de situatie dat een rechtbank een beslissing heeft genomen waarin is vastgelegd dat het recht op informatie van de andere ouder is beperkt. Het spreekt voor zich dat informatie die niet wordt verstrekt aan de verzorgende ouder, evenmin zal worden verstrekt aan de niet-verzorgende ouder. Volledigheidshalve wordt opgemerkt dat informatie eveneens wordt verstrekt aan ex-partners die in nauwe persoonlijke betrekking met een kind hebben geleefd (bijvoorbeeld binnen homoseksuele relaties).

De volgende informatie zal altijd worden verstrekt:

- schoolgids
- schoolkrant
- nieuwsbrief
- schoolrapporten
- resultaat van Cito-toetsen
- schoolfoto's
- informatie over sociaal/emotionele ontwikkelingen
- onderzoek en/of rapportage door derden

Ten aanzien van deelname aan schoolactiviteiten dienen in principe beide ouders akkoord te gaan. Geven ouders tegenstrijdige instructies, dan heeft de school de keuze om een kind wel of niet te laten meedoen. Daarbij zal het belang van het kind voorop gesteld worden.

4. Financiën:

De ouder op wiens adres een kind is ingeschreven wordt verantwoordelijk gehouden voor het betalen van alle kosten (ouderbijdrage daaronder begrepen) die door de school in rekening worden gebracht. Mochten de ouders een andere afspraak wensen, dan dienen zij hierover contact op te nemen met de school.

5. Wellicht ten overvloede zij nog opgemerkt dat de school geen discussie voert met een kind over de invulling c.q. uitvoering van een zorgregeling of omgangsregeling. De school acht onder alle omstandigheden de ouders verantwoordelijk. Mochten de ouders derhalve menen dat wijzigingen gewenst zijn, dan dienen zij dit aan de school kenbaar te maken.

6. Ten aanzien van de aanwezigheid van ouders op school geldt het algemene uitgangspunt van de school: zolang en wanneer deze aanwezigheid de normale gang van zaken op school niet verstoort, zal de school zich niet gehouden voelen om hiertegen op te treden.

Bijlage 1

Afsprakenlijst voor de ouders van vanwege (echt)scheiding

Naam en contactgegevens moeder:

.....

.....

Naam en contactgegevens vader:

.....

.....

Het GBA adres van het kind is bij de ☐ moeder ☐ vader

Ingangsdatum afspraken:

Ouderschapsplan:

1. Is er een zorgverdeling overeengekomen en vastgelegd? ☐ ja ☐ nee

Vorm van de zorgverdeling:

.....

.....

.....

2. Afspraken t.a.v. brengen naar en halen van school:

.....

.....

.....

3. Specifieke afspraken betreffende informatieverstrekking en uitnodigingen oudergesprekken:

.....

.....

.....

4. Is er sprake van een (toezien) voogd: ☐ ja ☐ nee

Naam en contactgegevens:

.....

.....

Toelichting:

5. Eventueel extra adres/telefoonnummer als de ouder(s) niet bereikbaar zijn (werk, oppas, opa, oma)

Naam: Tel: Tel. mobiel:

Ondergetekenden hebben kennis genomen van het protocol gescheiden ouders van IKC

..... alvorens dit document te ondertekenen.

Aldus vastgelegd op te

Moeder:
Naam:

Vader:
Naam:

Directeur:
Naam:

Handtekening:
.....

Handtekening:
.....

Handtekening:
.....

Aanvullende informatie inzake echtscheiding

Gehanteerde termen

Wie zijn ouders van een kind?

In dit protocol wordt over ouders gesproken die volgens de wet vader of moeder zijn.

Daarmee bedoelen we meestal de biologische moeder en vader, maar dat zijn niet altijd de ouders in de zin van de wet.

De moeder van het kind is de vrouw:

- uit wie het kind is geboren;
- die het kind heeft geadopteerd.

De vader is in ieder geval:

- de man die met de moeder getrouwd was toen het kind geboren werd;
- de man die het kind heeft erkend of geadopteerd;
- de man wiens vaderschap door de rechter is vastgesteld.

De ouders van het kind zijn de moeder en de vader zoals hierboven omschreven.

Wat is ouderlijk gezag?

In Nederland staan alle minderjarigen (kinderen onder de 18 jaar) onder gezag. Meestal hebben de ouders samen het gezag; ouderlijk gezag. Het gezag kan ook worden uitgeoefend door een ouder en een niet-ouder samen (bijvoorbeeld de partner van een vader of moeder). Dit wordt gezamenlijk gezag genoemd. Als ouders scheiden behouden zij in principe beiden het gezag over het kind. Als een ander dan de ouder(s) het gezag uitoefent, wordt dit voogdij genoemd.

De scheiding

Gevolgen voor de ouders

Voor de ouders is een scheiding een ingrijpende gebeurtenis en wellicht het sluitstuk van een (lange) periode van spanning, ruzies, onzekerheden en schuldgevoelens. In sommige gevallen zullen de kinderen in een dergelijke periode voor hen geen prioriteit zijn, hetgeen weer schuldgevoelens oproept. Op een gegeven moment zullen de ouders er niet meer om heen kunnen en hun kind deelgenoot maken van wat er gebeurt en gaat gebeuren. Zo lang ouders (nog) geen contact hebben opgenomen met school, is het voor de leerkracht, die het veranderende gedrag van het kind al is opgevallen, verstandig zelf initiatief te nemen. Voor hem/haar gaat het in eerste instantie om de belangen van het kind. De kans bestaat dat de ouders de leerkracht proberen te betrekken bij hun echtelijke problemen. Ouders zoeken steun en erkenning. De leerkracht is echter geen partij in het conflict en moet en zal niet oordelen. Dit is in belang van het kind. Hij/zij tracht beide ouders ervan te doordringen hun kind niet uit het oog te verliezen en samen met de ouders zoeken naar oplossingen voor eventuele problemen die zich op school, in de klas en/of thuis voordoen. Daarvoor worden concrete en praktisch uitvoerbare afspraken gemaakt.

De leerkracht en het kind

De leerkracht is van wezenlijk belang, want het kind zit een groot deel van de dag op school en bij hem/haar in de klas. Als het goed is, is dit een veilige omgeving waarin regelmaat en zekerheid bestaan en waarin betrouwbare mensen werken. Het kind moet weten dat het zijn problemen kan 'wegparkeren' bij de leerkracht. Daarvoor is het voorwaarde dat de leerkracht betrokkenheid toont. Het kind moet zich gesteund voelen doordat de leerkracht begrip toont voor de situatie waarin het kind en het gezin zich bevinden. Hij/zij legt misschien een huisbezoek af, of heeft dat al gedaan.

Een kind dat geconfronteerd wordt met de scheiding van zijn ouders, deelgenoot is van een relatie-/huwelijks crisis, zal veel (impliciete) vragen hebben, zijn situatie is onzeker en misschien heeft het last van schuldgevoelens. De leerkracht kiest geen partij tussen de vader en moeder en geeft geen oordeel, want dat kan het loyaliteitsprobleem bij het kind alleen maar versterken. Hij/zij geeft aan de kinderen aan dat ze van beide ouders mogen houden, dat ze geen keuze hoeven te maken. Het is voor de leerkracht van belang te beseffen dat hij/zij naar gelang de leeftijd van het kind een bron van identificatie kan zijn, iemand waar rust en veiligheid vanzelfsprekend is. Gun het kind de luwte.

Wat te doen als je een kind in de klas hebt in of na een echtscheidingssituatie?

- Houd beide ouders op de hoogte van de ontwikkelingen van hun kind.
- Kies bij conflicten geen partij.
- Zorg dat je goed op de hoogte bent van wanneer het kind naar welke ouder gaat.
- Leer andere kinderen omgaan met verschillende gezinsvormen. Laat ze respect en begrip tonen voor andere thuissituaties.
- Geef het kind extra persoonlijke aandacht.
- Luister goed naar het kind maar dwing het niet over de scheiding te praten.
- Accepteer het wanneer er sprake is van (tijdelijk) mindere leerprestaties.

In een kinderhoofd

- Ze hebben vaak het gevoel dat de scheiding (mede) hun schuld is. Door de schuld naar zich toe te trekken, probeert het kind greep te krijgen op de verwarrende situatie.
- Ze zijn soms bang dat de ouder bij wie ze wonen óók weggaat.
- Kinderen betwijfelen of de ouders nog wel van hen houden en vragen extra aandacht. Door zich vervelend, brutaal of juist heel lief te gedragen, testen ze de liefde van de ouders uit.
- Kinderen schamen zich ervoor dat hun ouders gescheiden zijn. Ze durven er niet met anderen over te praten uit angst gek of zielig gevonden te worden.
- Kinderen hebben vaak het gevoel dat ze voor één van de ouders moeten kiezen. Dat kunnen ze niet, want ze houden meestal van allebei. Kinderen zijn in veel gevallen bang dat ze één van de ouders verdriet of te kort doen.

Praten met het kind

Belangrijk is dat de leerkracht oog houdt voor symptomen. Symptomen geven aan dat er iets aan de hand is. Uiteraard zijn deze symptomen niet onlosmakelijk verbonden met de scheiding van ouders. Er kan natuurlijk ook iets anders aan de hand zijn.

Belangrijk is dat de leerkracht de volgende signalen onderkent:

- Het kind trekt zich terug, is stil en afwezig, angstig
- Het tegenovergestelde: het kind is overactief, te druk
- Agressief en prikkelbaar, overal kwaad om worden
- Het tegenovergestelde: het kind is inert, ongeïnteresseerd
- Schoolprestaties zijn minder
- Overgevoelig, snel huilen, bedroefd
- Terugval in ontwikkeling (bijv. duimzuigen, niet meer zindelijk, stotteren)
- Slechte lichamelijke conditie (slaapproblemen, vaak ziek en kwaaltjes)
- Niet samen met de andere kinderen aan het einde van de dag naar buiten gaan, maar achterblijven

Een leerkracht die zijn kinderen kent, zal misschien eerder dan deze symptomen al zien en merken dat het kind een andere uitstraling heeft, zich anders voordoet dan 'normaal'. De bovengenoemde signalen zijn dan een bevestiging dat er werkelijk iets aan de hand is.

Het is zaak én vanzelfsprekend dat de leerkracht de oorzaak van de gesignaleerde veranderingen bij het kind opspoor. Ongeacht wat die oorzaak ook zal zijn moet de leerkracht zijn eigen rol niet onderschatten, zowel in het zoeken naar die oorzaak als in het helpen oplossen van een probleem. Het kind zit een groot deel van de tijd op school en bij hem/haar in de klas. De regelmaat en de betrouwbare mensen waarmee het kind te maken heeft zorgen voor een omgeving waarin een gesprek mogelijk moet zijn.

Advies aan de leerkracht: Praat met het kind!

Stel in een persoonlijk gesprek de vraag wat er aan de hand is. Waarom het kind anders is en doet

dan voorheen?

Het kind zal misschien ontkennend of ontwijkend antwoorden. Laat het daar vrij in, laat het kind weten dat je veranderingen waarneemt maar hecht er geen oordeel aan. Zeg dat je er een andere keer op terugkomt. De leerling heeft tijd en ruimte erover na te denken. Laat merken dat u er bent voor hem/haar, toon betrokkenheid zodat het kind weet dat het met problemen bij u terecht kan.

Suggesties voor een gesprek met het kind

- Ga niet te suggestief te werk; er kan ook gewoon niets of iets heel anders aan de hand zijn.
- Maak het kind duidelijk dat het de ruimte heeft om verdriet (en andere gevoelens) te uiten.
- Vraag het kind wat voor hulp / steun het wil.
- Bespreek praktische zaken die voor de aanpassing van het gezin van groot belang (kunnen) zijn.
- Maak het kind duidelijk dat het 'altijd' terecht kan bij de leerkracht. (maak hierover duidelijke afspraken).
- Neem tijdens het gesprek tijd en geef aandacht. Laat u niet storen!
- Zorg dat het kind in de gesprekken ook mee kan denken aan 'nieuwe' oplossingen. Dus niet te veel invullen. Het is beter om door te vragen.
- Ga onderwerpen die moeilijk zijn niet uit de weg. Benoem eerlijk de situatie. Duidelijk en eerlijk omgaan met het gegeven dat de ouders niet meer met elkaar verder willen.
- Betrek kinderen bij zaken die voor hen belangrijk en plezierig zijn om isolatie in de groep te voorkomen.

Informeel bij ouders en collega's

Als het niet lukt om van het kind duidelijk te krijgen wat de oorzaken van de gedrags- en stemmingsveranderingen zijn is het voor de hand liggend om bij collega's het licht op te steken. Misschien dat zij informatie hebben die één en ander kunnen verklaren. Te denken valt aan de vakleerkrachten (gymnastiek, handenarbeid, remedial teaching). Vanwege de anderssoortige lessen en lessituaties kunnen zij een verhelderende kijk op de kinderen hebben.

Tegelijkertijd, of daarna, komen de ouders in beeld. Als ze zelf nog niet aan de bel hebben getrokken is het zaak bij hen te achterhalen waarom hun kind anders is dan normaal. Maak dus een afspraak met hen. Het liefst op school. Een huisbezoek kan bedreigend en misschien intimiderend overkomen er vanuit gaand dat u problemen vermoedt maar nog niet weet welke. In ieder geval, en dit geldt in zijn algemeenheid, is het van belang op de hoogte te zijn van de thuissituatie van de kinderen. Kinderen ervaren dit als positief en veilig.

Maak een afspraak en ga er vanuit dat, evenals het kind, de ouders ook niet graag vertellen dat ze in scheiding zijn en de stemming thuis er onder lijdt. Het is aan de ouders om samen of apart naar de afspraak te komen. Het laatste kan vanwege de situatie het meest voor de hand liggen. Geef de ouders de vrijheid te reageren op uw zorg omtrent hun kind en ga niet de hulpverlener uithangen om een scheiding tot een goed einde te brengen of terug te draaien. Mocht de scheiding wel expliciet ter sprake komen dan is het aan u om de aandacht te richten op de kwetsbare positie van hun kind. Probeer met de ouders mee te denken en concrete, praktische afspraken te maken hoe in deze situatie het kind het best opgevangen kan worden. Hun kind is in deze tijden van verwarring en onzekerheid het meest gebaat bij (praktische) zekerheden.

Verwijs ouders zo nodig naar instanties waar ze terecht kunnen voor hulp zoals het (school) maatschappelijk werk, de schoolpsycholoog, de huisarts of een mediator.

Wat vooral niet te doen?

Wat je als leerkracht ten opzichte van het kind niet moet doen is:

- Zeggen dat ze niet de enigen zijn met deze problemen.
- Zeggen hoe ze met hun gevoelens om moeten gaan.
- Een voorgedrukt boekje over scheiding geven waarin ze opdrachten moeten maken.
- Valse hoop geven ('het komt misschien wel goed').
- Een oordeel geven over de situatie (en dus over de ouders).
- Dingen zeggen in de trant van: 'Zo heeft het moeten zijn.'
- Alle gedragingen van het kind herleiden tot de scheiding.
- Als het klassikaal ter sprake komt er overdreven en dramatische aandacht aan schenken.

Kinderen waarvan de ouders scheiden hebben steun nodig. Afhankelijk van hoe de ouders ermee omgaan krijgen ze die noodzakelijke steun niet automatisch van hen. Het zijn ingewikkelde situaties waarin een scala aan vaak tegenstrijdige gevoelens een rol spelen. Bij de kinderen kunnen loyaliteitsconflicten de kop opsteken en zij kunnen zich schuldig voelen over de situatie alsof ze er iets aan kunnen doen. De ouders hebben wellicht schuldgevoelens ten aanzien van elkaar en de kinderen die ze in de steek laten, en dat ze niet die persoon zijn die ze graag hadden willen zijn, spijt van ruzies, schaamte over hun onvermogen. Al met al ingrijpend en zeker voor het kind verwarrend. Logisch dat symptomen hiervan op school zichtbaar worden. Persoonlijke aandacht is gewenst en ga niet zwaar tillen aan een terugval in schoolprestaties. Maak het vooral niet ernstiger dan het voor het kind al is.

De leerkracht en de groep

Afhankelijk van de leeftijd en de ontwikkelingsfase van de kinderen kan het zinvol zijn om het onderwerp scheiding in de groep ter sprake te brengen. Wees daarbij echter bewust van het effect. Het kan andere kinderen ook angstig maken zelf met een scheiding van hun ouders te maken te krijgen, terwijl er niets aan de hand is. Wees hier voorzichtig mee.

Het is echter een realiteit waar iedereen op een of andere manier wel eens mee te maken heeft gehad. In de familiekring, bij de ouders van vriendjes en vriendinnetjes, bij de burens, of via televisie (series) kan het een gebeurtenis zijn waar iedereen een mening over heeft.

Geef daarom informatie, laat kinderen weten wat het is, maak het bespreekbaar. Er zullen ongetwijfeld meer kinderen zijn die er mee te maken hebben (gehad). Voor kinderen is het belangrijk te weten dat ze niet de enigen zijn. Het kringgesprek is een goed middel. Laat kinderen vertellen over hun weekend bij papa of mama, of over het co-ouderschap, d.w.z. de ene helft van de week hier, de andere helft daar. Voorkom dat 'scheiden' een te dramatische, zware en negatieve kant krijgt.

In individuele gevallen van scheiding waarin het kind heen en weer geslingerd wordt, zich onzeker en verlaten voelt is het belangrijk de vertrouwensband tussen u en het kind te waarborgen.

Met behulp van kinderboeken en –films kunnen de belevenissen bespreekbaar gemaakt worden en even boven de dagelijkse realiteit getild worden. Wat er in samenhang met dit onderwerp ook gebeurt in de klas en met het kind in kwestie: blijf respectvol ten aanzien van de beide ouders.

De leerkracht en de ouders van het kind

Contact met de ouders is van wezenlijk belang. Dit contact kan op school, of bij de ouders thuis plaatsvinden. De neutrale omgeving van de school verdient de voorkeur boven de arena van de

scheiding, namelijk het huis van het gezin. Als de scheiding nog niet effectief is maar er wel sprake is van een slechte relatie wijs de ouders dan op de effecten daarvan voor het kind. Geef aan waarin het kind anders is dan anders, dat schoolprestaties onder druk staan. Dat je je zorgen maakt. Wijs de ouders, al of niet expliciet, op hun verantwoordelijkheden zonder hun problemen te ontkennen en daarmee wellicht te verergeren. Probeer de zorg voor het kind met hen te delen. Als er contact is met de ouders kan, afhankelijk van het kind, een huisbezoek goed zijn om met de ouders te overleggen hoe het kind zo weinig mogelijk schade zal gaan ondervinden van de beslissing van zijn ouders. Voor het ene kind zal zo'n huisbezoek vertrouwenwekkend zijn, terwijl het andere zich juist zal schamen voor de thuissituatie. Ook bij het al of niet kiezen voor huisbezoek staat het belang van het kind centraal.

Meldcode bij signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling

Inhoud

<u>Vaststelling</u>	9
<u>1. Inleiding</u>	11
<u>2. Stappenplan bij signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling</u>	13
<u>Stap 1: In kaart brengen van signalen</u>	13
<u>Stap 2: Collegiale consultatie en zo nodig raadplegen van het Advies- en Meldpunt</u> <u>Kindermishandeling, het Steunpunt Huiselijk Geweld of een deskundige op het gebied</u> <u>van letselduiding</u>	14
<u>Stap 3: Weging en risicotaxatie in het multidisciplinair ondersteuningsteam</u>	15
<u>Stap 4: Beslissen: hulp bieden en handelingsgerichte adviezen voor de leerkracht</u>	15
<u>Stap 5: Volgen</u>	15
<u>3. Verdeling van verantwoordelijkheden voor het zetten van de stappen en het beslissen over</u> <u>het al dan niet doen van een melding</u>	18
<u>4. Verantwoordelijkheden van Stichting IJsselgraaf</u>	19
<u>5. Aandachtspunten en dilemma's</u>	19
<u>Protocollen, meldcodes en overige stukken die bij het opstellen van dit basismodel zijn gebruikt</u> ..	23

Vaststelling

Het bevoegd gezag van Stichting IJsselgraaf

Overwegende

- dat Stichting IJsselgraaf en alle onder haar bestuur vallende scholen verantwoordelijk zijn voor een goede kwaliteit van de dienstverlening aan zijn cliënten en dat deze verantwoordelijkheid zeker ook aan de orde is in geval van dienstverlening aan cliënten die (vermoedelijk) te maken hebben met huiselijk geweld of kindermishandeling;
- dat van de beroepskrachten die werkzaam zijn bij Stichting IJsselgraaf en de onder haar bestuur vallende scholen op basis van deze verantwoordelijkheid wordt verwacht dat zij in alle contacten met cliënten attent zijn op signalen die kunnen duiden op huiselijk geweld of kindermishandeling en dat zij effectief reageren op deze signalen;
- dat Stichting IJsselgraaf een meldcode wenst vast te stellen zodat de beroepskrachten die binnen Stichting IJsselgraaf en de onder haar bestuur vallende scholen werkzaam zijn weten welke stappen van hen worden verwacht bij signalen van huiselijk geweld of kindermishandeling;
- dat *Stichting IJsselgraaf* in deze code ook vastlegt op welke wijze zij de beroepskrachten bij deze stappen ondersteunt;
- dat onder *huiselijk geweld* wordt verstaan:
lichamelijk, geestelijk of seksueel geweld, of bedreiging daarmee door iemand uit de huiselijke kring, waarbij onder geweld wordt verstaan: de fysieke, seksuele of psychische aantasting van de persoonlijke integriteit van het slachtoffer, daaronder ook begrepen ouderenmishandeling, vrouwelijke genitale verminking, huwelijksdwang en eengerelateerd geweld. Tot de huiselijke kring van het slachtoffer behoren: (ex-) partners gezinsleden, familieleden en huisvrienden;
- dat onder *kindermishandeling* wordt verstaan:
iedere vorm van een voor een minderjarige bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard, die de ouders of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of van onvrijheid staat, actief of passief opdringen, waardoor ernstige schade wordt berokkend, of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch letsel, daaronder ook begrepen eengerelateerd geweld, huwelijksdwang, vrouwelijke genitale verminking en het als minderjarige getuige zijn van huiselijk geweld tussen ouders en/of andere huisgenoten;
- dat onder *beroepskracht*⁴ in deze code wordt verstaan:

⁴ Zie voor de verdeling van de taken en verantwoordelijkheden van de verschillende beroepskrachten binnen de instelling,

de beroepskracht die voor Stichting IJsselgraaf werkzaam is en die in dit verband aan leerlingen van de organisatie zorg, begeleiding, onderwijs of een andere wijze van ondersteuning biedt;

- dat onder *leerling* in deze code wordt verstaan:
elk kind aan wie de beroepskracht zijn professionele diensten verleent.

In aanmerking nemende

- de Wet bescherming persoonsgegevens;
- de Wet op de jeugdzorg, *alsmede de komende Jeugdwet*;
- de Wet maatschappelijke ondersteuning
- de Wet passend onderwijs
- het veiligheidsbeleidsplan van Stichting IJsselgraaf en de daaronder liggende protocollen, waaronder:
 - Omgaan met agressie en geweld incl. seksuele intimidatie
 - Het privacyreglement
 - Interne Vertrouwenspersoon

Inleiding

Sinds 1 juli 2013 zijn beroepskrachten verplicht de Meldcode te gebruiken bij vermoedens van geweld in huiselijke kring. Dit geldt voor alle professionals die met jeugdigen werken, zoals in de (jeugd)gezondheidszorg, het onderwijs, de kinderopvang, de jeugdzorg, de maatschappelijke ondersteuning en voor politie en justitie. Gebruik van een Meldcode geeft professionals houvast bij het signaleren en in gang zetten van interventies, opdat het geweld stopt. Professionals worden verplicht om zich zo nodig te scholen in het gebruik van de Meldcode.

Criteria voor de inspectie

In het kader van haar toezichthoudende taak zal de inspectie scholen op drie punten bevragen, om te bepalen of zij voldoen aan hun plicht met betrekking tot de Meldcode:

- het beschikken over een Meldcode,
- de randvoorwaarden voor toepassing ervan, waaronder de deskundigheidsbevordering van personeel,
- de feitelijke toepassing van de Meldcode.

Verplichte Meldcode is iets anders dan een meldplicht

Scholen zijn verplicht een Meldcode te hebben en toe te passen. Dat betekent niet dat er ook een meldplicht bestaat met betrekking tot huiselijk geweld. Bij een meldplicht moet de professional zijn vermoeden van geweld melden bij andere instanties, bijvoorbeeld bij Veilig Thuis. Die verplichting bestaat niet bij de Meldcode. Door te werken met een Meldcode blijft de beslissing om vermoedens van huiselijk geweld en kindermishandeling wel of niet te melden, berusten bij de professional. In het onderwijs kan die afweging worden gemaakt samen met partners uit de jeugdhulp in het ondersteuningsteam / multidisciplinair overleg.

Basismodel Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling

Het basismodel biedt een stappenplan voor het handelen bij signalen of vermoedens van huiselijk geweld en kindermishandeling. Die stappen zijn:

- in kaart brengen van signalen,
- collegiale consultatie en zo nodig raadplegen van Veilig Thuis,
- gesprek met de cliënt,
- wegen van het geweld of de kindermishandeling,

- beslissen: hulp organiseren of melden.

De ondersteuningsstructuur in het primair onderwijs

Binnen Stichting IJsselgraaf heeft elke basisschool een structuur waarin ondersteuning en begeleiding voor leerlingen ingezet kan worden, zowel ondersteuning vanuit het onderwijs zelf of vanuit het speciaal onderwijs, maar ook van partners uit de jeugdhulp. In de ondersteuning in en om de school vormt de leerkracht in de klas de basis; hij/zij heeft (intensief) contact met het kind en meestal ook met de ouders. De leerkracht signaleert en handelt. Indien nodig kan de leerkracht anderen inschakelen voor advies of handelingsplanning, zoals een collega-leerkracht, intern begeleider, onderwijsondersteuner van het speciaal onderwijs of het samenwerkingsverband, de schoolmaatschappelijk werker, jeugdverpleegkundige of jeugdarts of een andere expert.

Meestal is het ondersteuningsteam op school, in de wijk of regio de plaats waar de professionals uit het onderwijs en de jeugdhulp elkaar ontmoeten. Daar bespreken zij gezamenlijk de signalen van de leerkracht en stellen een aanpak vast. Vanuit die teams kunnen zo nodig extra begeleiding, onderwijsondersteuning en hulpverlening ingezet worden voor de leerling, de ouders en de leerkracht. Dat is ook de aangewezen plaats om de vermoedens en signalen van kindermishandeling te beoordelen, te wegen en te beslissen welke stappen gezet moeten worden. Deze ondersteuningsroute biedt directe aanknopingspunten voor het uitvoeren van de stappen die de Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling voorschrijft.

De Meldcode in de ondersteuningsroute van het primair onderwijs

Op de volgende pagina zijn de stappen in de ondersteuningsstructuur van het primair onderwijs en de stappen van de Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling naast elkaar gezet. Zie voor het schema bijlage 1. In de Meldcode is sprake van het 'gesprek met de cliënt'. In het primair onderwijs gaat het hier, naast het kind, ook altijd om de ouders. Scholen hebben de opdracht om met ouders te spreken over de ontwikkeling van hun kind. Als de school vermoedens heeft van belemmeringen in die ontwikkeling, wordt dat met ouders besproken. Dat gebeurt over het algemeen al veel eerder dan pas in stap 3. Scholen blijven ook gedurende het gehele traject in gesprek met het kind en de ouders. Om die reden komt 'in gesprek met ouders' bij elke stap in het schema terug. In het gesprek met de ouder(s)/verzorger(s) bespreekt u de signalen met de leerling en de ouder(s)/verzorger(s) van de leerling. Hebt u ondersteuning nodig bij het voorbereiden of het voeren van het gesprek met de cliënt, raadpleeg dan een deskundige collega en/of het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling of het Steunpunt Huiselijk Geweld.

- leg de ouder(s)/verzorger(s) het doel uit van het gesprek;
- beschrijf de feiten die u hebt vastgesteld en de waarnemingen die u hebt gedaan;
- nodig de cliënt uit om een reactie hierop te geven;

- kom pas na deze reactie zo nodig met een interpretatie van hetgeen u hebt gezien, gehoord en waargenomen. In geval van vrouwelijke genitale verminking kunt u daarbij de Verklaring tegen meisjesbesnijdenis gebruiken.

1. Stappenplan bij signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling

Stap 1: In kaart brengen van signalen

Signaleren van belemmeringen in de ontwikkeling van een kind en dit met ouders bespreken vormt een belangrijk onderdeel van de beroepshouding van leerkrachten en intern begeleiders. Deze beroepshouding wordt in elk contact met de leerling en de ouders verondersteld. Aan het in kaart brengen van de signalen gaat vaak een 'niet pluis' gevoel vooraf. De waargenomen signalen en eventueel van ouders verkregen informatie vormen de basis voor verdere actie. Wat de achterliggende oorzaak is van signalen, is lang niet altijd meteen duidelijk: veel signalen kunnen wijzen op kindermishandeling, maar ook te maken hebben met andere zaken. Als de school met ouders in gesprek gaat over de signalen en de thuissituatie en als zij met elkaar informatie uitwisselen over de ontwikkeling van het kind, dan draagt dat bij aan verheldering, ontkrachting of bevestiging van zorgen. Later gaat het gesprek met ouder(s)/verzorger(s) over te zetten vervolgstappen en uit te voeren acties.

- Breng de signalen die een vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling bevestigen of ontkrachten in kaart en leg deze vast.
- Leg ook de contacten over de signalen vast, evenals de stappen die worden gezet en de besluiten die worden genomen.
- Maak bij het signaleren van huiselijk geweld of kindermishandeling gebruik van een signaleringsinstrument als uw organisatie daarover beschikt.
- Beschrijf uw signalen zo feitelijk mogelijk. Worden ook hypothesen en veronderstellingen vastgelegd, vermeld dan uitdrukkelijk dat het gaat om een hypothese of veronderstelling.
- Maak een vervolgaantekening als een hypothese of veronderstelling later wordt bevestigd of ontkracht.
- Vermeld de bron als er informatie van derden wordt vastgelegd.
- Leg diagnoses alleen vast als ze zijn gesteld door een bevoegde beroepskracht.

Signalen van geweld door een beroepskracht in een onderwijsrelatie

Gaan de signalen over mogelijk geweld gepleegd door een beroepskracht ten opzichte van een leerling, meld de signalen dan bij de leidinggevende of de directie, conform de interne richtlijnen. In dat geval is dit stappenplan niet van toepassing.

Signalen van geweld tussen leerlingen

Signalen over mogelijk geweld gepleegd tussen leerlingen op school, vallen niet onder het stappenplan van de meldcode. Uw signalen meldt u bij de leidinggevende of de directie.

Stap 2: Collegiale consultatie en zo nodig raadplegen van het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling, het Steunpunt Huiselijk Geweld of een deskundige op het gebied van letselduiding

De leerkracht bespreekt de waargenomen signalen met collega's en/of de intern begeleider. Dat kan de leerkracht zijn waarbij de leerling het jaar daarvoor in de klas heeft gezeten, of de leerkracht van een broertje of zusje. De IB'er kan de leerkracht adviseren of zelf IKCserveren in de klas en zo nodig de jeugdverpleegkundige, jeugdarts of schoolmaatschappelijk werker (of de vertegenwoordiger van het wijkteam) consulteren. In sommige scholen is er ook een specifieke aandachtsfunctionaris huiselijk geweld en kindermishandeling aangesteld. Ook kan de IB'er bij vermoedens van huiselijk geweld of kindermishandeling (anoniem) advies vragen bij Veilig Thuis. Vraag zo nodig ook advies aan het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling, aan het Steunpunt Huiselijk Geweld of aan een deskundige op het gebied van letselduiding, als er behoefte is aan meer duidelijkheid over (aard en oorzaak) van letsel.

Met name in de medische sector kan het van belang zijn een deskundige in te schakelen op het gebied van letselduiding. In andere sectoren ligt het voor de hand dat zo nodig forensische expertise wordt ingeschakeld via het AMK of SHG.

Advies bij specifieke vormen van geweld over mogelijke risico's van vervolgstappen

Is er binnen uw instelling onvoldoende kennis aanwezig over de aanpak van specifieke vormen van geweld, zoals eengerelateerd geweld, huwelijksdwang, seksueel misbruik en vrouwelijke genitale verminking, vraag dan altijd advies aan het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling of het steunpunt Huiselijk Geweld over uw vervolgstappen. Dit advies is ook van belang om mogelijke veiligheidsrisico's van eventuele vervolgstappen zorgvuldig af te kunnen wegen.

Leg de uitkomsten van de collegiale consultatie en/of het gegeven advies vast in het leerlingendossier.

Stap 3: Weging en risicotaxatie in het multidisciplinair ondersteuningsteam

De volgende stap is de signalen, het ingewonnen advies bij collega's en de informatie uit het gesprek met de ouders te bespreken in het ondersteuningsteam. Daarbij kunnen de ouder(s)/verzorger(s) eventueel aanwezig zijn. De aard en de ernst van de signalen en het risico op kindermishandeling of huiselijk geweld worden daarin multidisciplinair afgewogen. De expertise van de partners wordt gebundeld en optimaal benut. Vervolgens wordt er een afgestemde aanpak vastgesteld en uitgevoerd, gericht op de veiligheid van het kind en de ondersteuning van de ouders en de leerkracht.

Stap 4: Beslissen: hulp bieden en handelingsgerichte adviezen voor de leerkracht

Het ondersteuningsteam organiseert (zo mogelijk) de noodzakelijke hulp aan kind en ouders en geeft handelingsadviezen aan de leerkracht. Daarnaast wordt er overlegd óf en zo ja wie er een melding doet bij Veilig Thuis. Met Veilig Thuis wordt besproken wat het ondersteuningsteam na de melding, binnen de grenzen van de gebruikelijke werkzaamheden, zelf nog kan doen om de leerling en zijn gezinsleden tegen het risico op huiselijk geweld of op mishandeling te beschermen. In het ondersteuningsteam is afgesproken wie de ouders informeert over de uitkomsten van de bespreking en de eventuele melding bij Veilig Thuis. Weeg op basis van de signalen, van het ingewonnen advies en van het gesprek met de cliënt het risico op huiselijk geweld of kindermishandeling. Weeg eveneens de aard en de ernst van het huiselijk geweld of de kindermishandeling.

Maak bij het inschatten van het risico op huiselijk geweld of op kindermishandeling gebruik van een risicotaxatie-instrument als een dergelijk instrument binnen uw organisatie of praktijk beschikbaar is.

Raadpleeg in geval van twijfel altijd (opnieuw) het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling of het Steunpunt Huiselijk Geweld. Zij bieden ondersteuning bij het wegen van het geweld en van de risico's op schade en zij kunnen adviseren over vervolgstappen.

Het doen van een melding zonder dat de signalen zijn besproken met de leerlingen en/of diens ouder(s)/verzorgers, is alleen mogelijk als:

- er concrete aanwijzingen zijn dat de veiligheid van de leerling, die van u zelf, of die van een ander in het geding is, of zou kunnen zijn;
- als u goede redenen hebt om te veronderstellen dat de cliënt door dit gesprek het contact met u zal verbreken en dat de cliënt daardoor niet voldoende meer kan worden beschermd tegen het mogelijk geweld.

Stap 5: Volgen

Als vanuit het ondersteuningsteam hulp wordt geboden is in het multidisciplinaire team afgesproken wie de zorg coördineert. Het ondersteuningsteam volgt in samenwerking met leerkracht (en ouders) de effecten van deze hulp en stelt de aanpak zo nodig bij. Tenslotte wordt er nazorg geboden en wordt de aanpak geëvalueerd.

De school en het ondersteuningsteam zorgen voor verslaglegging van genomen stappen en acties en gebeurtenissen en feiten. De signalen en uitkomsten van gesprekken die over signalen zijn gevoerd, de genomen stappen en de besluiten worden vastgelegd. Deze informatie is nodig wanneer men bij stap vijf besluit om over te gaan tot een melding bij Veilig Thuis.

Hulp organiseren en effecten volgen

Meent u, op basis van uw afweging in stap 4, dat u uw leerling en de eventuele andere (minderjarige) kinderen in het gezin redelijkerwijs voldoende tegen het risico op huiselijk geweld of op kindermishandeling kunt beschermen:

- organiseer dan de noodzakelijke hulp;
- volg de effecten van deze hulp;
- doe alsnog een melding als er signalen zijn dat het huiselijk geweld of de kindermishandeling niet stopt of opnieuw begint.

Melden en bespreken met de ouder(s)/verzorger(s)

Kunt u de leerling niet voldoende tegen het risico op huiselijk geweld of op kindermishandeling beschermen of twijfelt u eraan of u voldoende bescherming hiertegen kunt bieden:

- meld uw vermoeden bij het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling of bij het Steunpunt Huiselijk Geweld;
- sluit bij uw melding zoveel mogelijk aan bij feiten en gebeurtenissen en geef duidelijk aan indien de informatie die u meldt (ook) van anderen afkomstig is;
- overleg bij uw melding met het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling of het Steunpunt Huiselijk Geweld wat u na de melding, binnen de grenzen van uw gebruikelijke werkzaamheden, zelf nog kunt doen om de leerling en de eventuele andere (minderjarige) kinderen in het gezin tegen het risico op huiselijk geweld of op mishandeling te beschermen.

Besprek uw melding vooraf met de ouder(s)/verzorger(s) en met de leerling (vanaf 12 jaar)

- leg uit waarom u van plan bent een melding te gaan doen en wat het doel daarvan is;
- vraag de ouder(s)/verzorger(s) uitdrukkelijk om een reactie;
- in geval van bezwaren van de ouder(s)/verzorger(s), overleg op welke wijze u tegemoet kunt komen aan deze bezwaren;
- is dat niet mogelijk, weeg de bezwaren dan af tegen de noodzaak om de leerling of de eventuele andere (minderjarige) kinderen in het gezin te beschermen tegen het geweld of de kindermishandeling. Betrek in uw afweging de aard en de ernst van het geweld en de

noodzaak om de leerling of voor andere (minderjarige) kinderen in het gezin door het doen van een melding daartegen te beschermen;

- *doe een melding indien naar uw oordeel de bescherming van de leerling of een ander (minderjarig) gezinslid de doorslag moet geven.*

In sommige gevallen heeft een de beroepskracht, zoals een leerkracht op grond van wettelijke regels het recht om anoniem te blijven ten opzichte van het gezin. Namelijk wanneer bekendmaking van de identiteit:

- *een bedreiging vormt of kan vormen voor het kind of voor andere (minderjarige) kinderen in het gezin;*
- *een bedreiging vormt of kan vormen voor de beroepskracht zelf of voor andere medewerkers of*
- *de vertrouwensrelatie met het gezin verstoort of kan verstoren.*

2. Verdeling van verantwoordelijkheden voor het zetten van de stappen en het beslissen over het al dan niet doen van een melding

Het zetten van de stappen van de meldcode is een verantwoordelijkheid van:

Functionarissen van wie, gelet op hun taken en verantwoordelijkheden, verwacht wordt dat zij de stappen van de meldcode zetten. Zo nodig kan hierbij een onderscheid worden gemaakt tussen functionarissen die alleen stap 1 zetten en functionarissen die alle stappen zetten. Er kunnen ook functionarissen genoemd worden die niet in dienst zijn van de instelling. Zo kan er binnen een school bijvoorbeeld vastgelegd worden dat de eerste stap wordt gezet door alle leerkrachten en dat het schoolmaatschappelijk werk de vervolgstappen zet.

Indien er vrijwilligers werkzaam zijn binnen de instelling, kan hier ook worden aangegeven wat er op het punt van signaleren van vrijwilligers wordt verwacht en bij wie zij binnen de organisatie hun signalen neer kunnen leggen voor eventuele vervolgstappen.

Als aandachtsfunctionaris⁵ huiselijk geweld of kindermishandeling kan/kunnen worden geraadpleegd:

Functionarissen op wie een beroep kan worden gedaan voor advies en ondersteuning bij het zetten van de stappen van de meldcode

Verantwoordelijk voor het besluit in stap 5 voor het al dan niet doen van een melding is:

[Functionaris die, gelet op zijn taken en verantwoordelijkheden, verantwoordelijk is voor de beslissing om al dan niet een melding te doen.

NB: Deze functionaris moet ook in stap 5 worden genoemd als degene die binnen de organisatie beslist over zelf hulp bieden of een melding doen].

⁵ Een aandachtsfunctionaris is op grond van de Wet meldcode niet verplicht. Een dergelijke functionaris kan echter wel een belangrijke rol vervullen in de ondersteuning van de medewerkers en van de leiding van de instelling in de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling en bij het volgen van de stappen van de meldcode.

3. Verantwoordelijkheden van Stichting IJsselgraaf

Gelet op de Wet verplichte meldcode draagt het bevoegd gezag van Stichting IJsselgraaf er zorg voor dat:

- er binnen de organisatie een meldcode beschikbaar is die voldoet aan de eisen van de wet;
- er binnen de organisatie bekendheid wordt gegeven aan het doel en de inhoud van de meldcode;
- regelmatig een aanbod wordt gedaan van trainingen en andere vormen van deskundigheidsbevordering zodat beroepskrachten voldoende kennis en vaardigheden ontwikkelen en ook op peil houden voor het signaleren van huiselijk geweld en kindermishandeling en voor het zetten van de stappen van de code;
- de meldcode wordt opgenomen in het inwerkprogramma van nieuwe medewerkers;
- er voldoende deskundigen beschikbaar zijn die de beroepskrachten kunnen ondersteunen bij het signaleren en het zetten van de stappen van de code;
- de meldcode aansluit op de werkprocessen binnen de organisatie;
- de werking van de meldcode regelmatig wordt geëvalueerd en dat zo nodig acties in gang worden gezet om de kennis en het gebruik van de meldcode te bevorderen.

4. Aandachtspunten en dilemma's

Hoewel de stappen van de Meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling eenvoudig in te passen zijn in de bestaande ondersteuningsroute van de school en het samenwerkingsverband, zijn er zeker wel punten die op veel scholen nadere aandacht verdienen om de Meldcode succesvol te implementeren en toe te passen.

Preventie

Scholen kunnen een belangrijke rol spelen in het voorlichten van kinderen over kindermishandeling. Er zijn diverse programma's beschikbaar (o.a. bij onderwijsadviesbureaus, GGD'en en andere organisaties. Door deze programma's kunnen kinderen leren dat ze zich er niet voor hoeven te schamen, dat het meer kinderen overkomt, dat ze erover mogen praten met anderen, wat hun rechten zijn, waar ze hulp kunnen vinden, enz. Ook kunnen scholen, in samenwerking met hulpverleningsinstellingen, preventieve programma's aanbieden op het gebied van sociale vaardigheden en weerbaarheid.

Signalering door leerkrachten

Signaleren van belemmeringen in de psychosociale ontwikkeling en de thuissituatie van kinderen is voor leerkrachten niet altijd vanzelfsprekend. Dat geldt zeker voor het signaleren van

kindermishandeling en huiselijk geweld. Dit zijn beladen onderwerpen, waarvoor kinderen en ouders zich vaak schamen en dus zwijgen. Leerkrachten aarzelen vaak om (vermoedens van) huiselijk geweld of kindermishandeling te zien of ter sprake te brengen. Soms ziet een leerkracht belangrijke signalen over het hoofd, vanuit het idee dat het wel meevalt met kindermishandeling en dat zoiets in deze omgeving niet gebeurt, of dat die ouders toch zo aardig zijn. Soms vermoeden leerkrachten wel dat er iets aan de hand is, maar weten zij niet wat zij daar mee aan moeten, bijvoorbeeld wanneer een duidelijke ondersteuningsroute of samenwerking met jeugdhulp ontbreekt. Met de nieuwe wetgeving passend onderwijs en de verplichte Meldcode kan een leerkracht haar/zijn verantwoordelijkheid hierin niet meer uit de weg gaan. Leerkrachten zullen dus 'signaalgevoelig' en 'aanpakbereid' moeten

zijn. De wetenschap dat per klas minstens 1 à 2 kinderen slachtoffer zijn van kindermishandeling maakt dat het gevoel van urgentie bij leerkrachten hiervoor hoog moet zijn. Ook al zijn er volop dilemma's die overwonnen moeten worden: het kind heeft recht op hulp.

Voor het signaleren kan een leerkracht beschikken over haar ervaringskennis over een kind en ervaringen met andere kinderen, kennis over signalen van kindermishandeling en de eigen intuïtie om tot een vermoeden te komen dat er iets 'niet pluis' is. Er bestaan lijsten met signalen die de leerkracht als 'onderlegger' bij vermoedens kan gebruiken, maar daarbij is het belangrijk te beseffen dat signalen vrijwel nooit enkelvoudig in één richting wijzen. Ze geven aan dát er misschien iets aan de hand is, maar niet wát precies. Daarvoor is vaak meer informatie (van meerdere betrokkenen) nodig. Het gaat om een optelsom van waarnemingen (vaak in de loop der tijd verzameld), die kunnen duiden op heel uiteenlopende belemmeringen in de ontwikkeling van het kind. Geen van de signalen wijst één op één op kindermishandeling en ook bij meerdere signalen zullen zij niet direct duidelijkheid geven over de oorzaak ervan. De signalen vragen dan ook om een zorgvuldige weging, bij voorkeur samen met collega's en met partners uit de jeugdhulp, in het ondersteuningsteam, het wijkteam of een ander multidisciplinair team binnen of buiten de school.

Signalering van kindermishandeling is in de school geen geïsoleerd gegeven; het is onderdeel van bredere signalering van belemmeringen in de ontwikkeling van kinderen. Veel scholen gebruiken regelmatig algemene sociaal-emotionele kindvolgsystemen om goed zicht te houden op de ontwikkeling van leerlingen in het sociaal-emotionele domein. Bij bepaalde zorgen of vermoedens kan vervolgens gebruik gemaakt worden van specifiek daarop gerichte signaleringsinstrumenten, zoals bij ADHD, autisme, kindermishandeling. Problemen in het gezin beginnen meestal niet met mishandeling, vaak is er een geschiedenis van opvoedingsonmacht en gezinsproblemen, escalerend in mishandeling en geweld. Het is daarom van belang dat ook signalen van lichtere vormen van opvoed- en gezinsproblemen door leerkrachten worden waargenomen en aangepakt. Het ondersteuningsteam kan ingeschakeld worden om de signalen van leerkrachten multidisciplinair te wegen en de kennis van de verschillende partners over het kind/gezin bijeen te brengen. Daar kan de ernst van de signalen afgewogen worden en vastgesteld worden welke aanpak wordt gevolgd.

Communiceren met ouders

Samenwerking tussen school en ouders is cruciaal voor de ontwikkeling en opvoeding van kinderen. Het actief in gesprek gaan van de school met kind én ouders is voor elk kind belangrijk, maar zeker wanneer er sprake is van extra ondersteuningsbehoeften of zorgen rond een leerling. Vanaf de eerste stap in een ondersteuningstraject en dus ook bij de Meldcode, is het belangrijk in het contact met ouders te investeren door hen actief te informeren en de ontwikkeling van het kind met hen te delen. Ook bij gevoelige onderwerpen als (vermoedens van) kindermishandeling en huiselijk geweld

is het van belang zo veel mogelijk bij elke stap in gesprek te blijven met de leerling en de ouders/verzorgers: benoemen wat men feitelijk waarneemt, (h)erkent men de signalen, kloppen de vermoedens, wat hebben de ouders zelf al gedaan, is er al hulp ingeschakeld, is hulpverlening noodzakelijk, is de geboden hulp effectief, enz. Ouders zijn bij kindermishandeling vrijwel altijd een deel van het probleem, maar zij zijn ook altijd een deel van de oplossing.

In het geval van vermoedens van huiselijk geweld of kindermishandeling is die communicatie met ouders lang niet altijd eenvoudig. Toch is het nodig om een goed beeld te krijgen van de situatie. Misschien blijkt wel dat er iets anders aan de hand is dan kindermishandeling of huiselijk geweld. Of geeft het gesprek de ouder(s) net dat duwtje in de rug dat ze nodig hebben om hulp te zoeken. In situaties waarin ouders terughoudend, defensief of agressief reageren, is er reden temeer u zorgen te maken. Ook moet rekening gehouden worden met het feit dat het kind door iemand anders dan de ouder(s) mishandeld kan worden.

Bedenk vooraf of het wenselijk is het gesprek samen met een collega te voeren en of het voor uw eigen veiligheid nodig is dat een collega weet dat u dit gesprek voert, zodat hij of zij in de buurt kan blijven. Leerkrachten kunnen voor het voorbereiden of het voeren van het gesprek een beroep doen op ondersteuning door het schoolmaatschappelijk werk of andere partners uit het ondersteuningsteam of het wijkteam. Dat kan zijn in de vorm van het trainen van leerkrachten in gespreksvoering met ouders over kindermishandeling en huiselijk geweld of voor het gezamenlijk met de leerkracht voeren van gesprekken met ouders wanneer dergelijke vermoedens bestaan rond een leerling. Ook is het van belang dat de school in contact blijft met de ouders, ook al lopen er trajecten vanuit Veilig Thuis en/of de hulpverlening. Het kind blijft immers onderwijs volgen en dan blijft contact met de ouders van belang.

Melden bij Veilig Thuis

Als in het ondersteuningsteam wordt vastgesteld dat er reële vermoedens bestaan van kindermishandeling of huiselijk geweld en dat er hierover met de ouders niet gesproken of tot een aanpak gekomen kan worden, zal besloten worden tot een melding bij Veilig Thuis. Een melding bij Veilig Thuis wordt door een professional in principe op naam gedaan. Dat betekent dat ook de ouders te weten zullen komen door wie er gemeld is. Die professional kan dan te maken krijgen met agressieve reacties van ouders of een totaal gebrek aan medewerking rond een kind. Leerkrachten of intern begeleiders van scholen zijn vanuit dat oogpunt vaak huiverig voor het melden bij Veilig Thuis.

Naast hun eigen gevoel van veiligheid gaat het hierbij vooral om het belang van het kind. Dat belang is immers niet gediend bij een slechte of verbroken relatie tussen school en ouders. Ook komt het regelmatig voor dat ouders in zo'n situatie het kind van school halen en aanmelden bij een andere school, waar men van niets weet. Dat is zeker niet in het belang van het kind.

Daarom is het soms aan te bevelen dat een andere professional dan de leerkracht of intern begeleider de melding doet bij Veilig Thuis, bijvoorbeeld iemand van de jeugdgezondheidszorg. De afweging wie de melding bij Veilig Thuis doet zal in elke specifieke situatie nadrukkelijk gemaakt moeten worden. Ook andere professionals kunnen immers belang hebben bij een vertrouwensrelatie met de ouders, zoals de schoolmaatschappelijk werker. Het ondersteuningsteam is de aangewezen plek om hierover afspraken te maken.

In sommige gevallen heeft een beroepskracht, zoals een leerkracht, huisarts of maatschappelijk werker op grond van wettelijke regels het recht om anoniem te blijven ten opzichte van het gezin. Namelijk wanneer bekendmaking van de identiteit:

- een bedreiging vormt of kan vormen voor het kind of voor andere (minderjarige) kinderen in het gezin;
- een bedreiging vormt of kan vormen voor de beroepskracht zelf of voor andere medewerkers of
- de vertrouwensrelatie met het gezin verstoort of kan verstoren.

Ook dit kan in het ondersteuningsteam besproken worden en beargumenteerd worden voorgelegd aan Veilig Thuis. Als is afgesproken dat de eerste signaleerder anoniem blijft voor het gezin, dan zorgt Veilig Thuis er voor dat de informatie zo in het dossier wordt opgeslagen, dat de ouders ook uit het dossier die identiteit niet kunnen achterhalen.

De meest wenselijke situatie is dat het voornemen tot melding bij Veilig Thuis van tevoren ook met de ouders wordt besproken. Soms zijn ouders op dat moment wel bereid mee te werken. Dit is echter niet altijd mogelijk. Dan volstaat het 'informerende' van ouders. De melding wordt ook met de leerling besproken wanneer hij 12 jaar of ouder is.

De melding wordt onderbouwd met zoveel mogelijk feiten en gebeurtenissen, die geconstateerd zijn door de school en de jeugdhulppartners. Het ondersteuningsteam overlegt bij de melding met Veilig Thuis wat zij na de melding, binnen de grenzen van hun gebruikelijke werkzaamheden, zelf nog kunnen doen om de leerling en de gezinsleden tegen het risico van huiselijk geweld of op mishandeling te beschermen of escalatie te voorkomen. Veilig Thuis is verplicht om de melder te informeren over de stappen die zijn gezet om de situatie voor het kind te verbeteren. Daarbij geldt als regel dat de mate waarin de melder betrokken is bij het gezin, bepalend is voor de hoeveelheid informatie die Veilig Thuis kan verstrekken.

Wanneer er via het ondersteuningsteam en met medewerking van de ouders hulp voor het kind, de ouder(s) en eventueel andere gezinsleden op gang is gekomen om de mishandeling of het huiselijk geweld aan te pakken, is een melding bij Veilig Thuis niet meer nodig. Het gaat immers primair om het aanpakken van het probleem en niet om het registreren van het aantal gevallen van kindermishandeling. Uiteraard is het wel noodzakelijk te volgen of de kindermishandeling en/of het huiselijk geweld stopt als gevolg van de hulpverlening. Zo niet, dan is melding bij Veilig Thuis wel weer aan de orde.

Protocollen, meldcodes en overige stukken die bij het opstellen van dit basismodel zijn gebruikt

- *Brief van de Staatssecretaris van VWS, de Minister voor Jeugd en Gezin en de Minister van Justitie aan de Tweede Kamer m.b.t. een verplichte meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling kenmerk Tweede Kamer, vergaderjaar 2008 – 2009, 28 345, nr. 72, november 2008.*
- *Inhoudelijk overzicht meldcodes kindermishandeling NJi, Utrecht 2008.*
- *Amsterdams Protocol Kindermishandeling.*
- *Conceptrichtlijn JGZ secundaire preventie kindermishandeling, 2007.*
- *Gespreksprotocol Meisjesbesnijdenis AJN, 2005⁶.*
- *Handelingsprotocol Meisjesbesnijdenis Pharos 2007⁷.*
- *KNMG Meldcode en Stappenplan, september 2008⁸. KNOV Meldcode kindermishandeling, februari 2007¹¹⁹.*
- *Meldcode kindermishandeling, NIZW 2002.*
- *Protocol melden kindermishandeling ambulancediensten Haaglanden, april 2009.*
- *Protocol melden kindermishandeling SEH Medisch Centrum Haaglanden, maart 2009.*
- *Rotterdamse Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling¹²¹⁰.*
- *Voorbeeld Protocol primair onderwijs en voorbeeld Protocol voortgezet onderwijs, ontwikkeld door dienst OCenW Gemeente Den Haag, GGD Zuid-Holland West en JSO expertisecentrum.*
- *Zicht op de Rotterdamse meldcode, evaluatie meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling, K. Lünemann, Verwey Jonker instituut maart 2009.*

⁶ Zie voor de geactualiseerde versie het Standpunt preventie vrouwelijke genitale verminking door de Jeugdgezondheidszorg, RIVM december 2010.

⁷ Zie voor de geactualiseerde versie het Handelingsprotocol Vrouwelijke Genitale Verminking bij minderjarigen voor AMK, Raad voor de Kinderbescherming en politie van juni 2013.

⁸ Zie voor de geactualiseerde versie de KNMG Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling 2012.

⁹ Zie voor de geactualiseerde versie de KNOV Meldcode Kindermishandeling en Huiselijk Geweld van september 2011.

¹⁰ Zie voor de geactualiseerde versie Rotterdamse Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling van september 2011.